

9.SINIF

VIDEO KONU ANLATIMI
VIDEO SORU ÇÖZÜMÜ

destek

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DEFTER KİTAP

- **ÖZEL DERS FORMATI**
- **VIDEO DESTEK KONU ANLATIMLARI**
- **DESTEK SORULARI**
- **KONU TESTLERİ**
- **HAFTA SONU ÖDEVLERİ**
- **YAZILIYA HAZIRLIK SORULARI**

AYŞENUR DEVECİ
HARUN DERİN
MİKAIL ÖZTAŞ
ÜNAL KOLOĞLU
MEHMET YURDUSEVEN

86
Video Konu Anlatım

77
Destek Sorusu

374
Konu Tekrar Sorusu

144
Hafta Sonu Ödevi Sorusu

61
Yazılıya Hazırlık Sorusu

661
Toplam Soru

Google Play Store'dan
ya da

App Store'dan

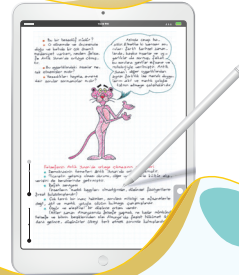
uygulamasını telefonunuza veya
tabletlerinize indirin.

Akıllı telefon ya da tablet
kullanmıyorsanız

www.ensyayinlari.com.tr

adresimizden

VIDEO KONU ANLATIMLARI'na
ve **VIDEO SORU ÇÖZÜMLERİ**'ne
kolaylıkla ulaşabilirsiniz.

Uygulamayı kullanarak evde,
okulda, otobüste kendinizi
hazır hissettiğiniz her yerde
**VIDEO KONU ANLATIM-
LARI**'nı ve **VIDEO SORU
ÇÖZÜMLERİ**'ni
izleyebilirsiniz. Her ünitenin
başında videoların içerikle-
riyle ilgili yönerge verilmiştir.
Bu yönergelerden hareketle
istediğiniz konunun videosunu
izleyebilirsiniz.

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

www.lisedestek.com

Ücretsiz Öğrenci Üyeliği

Ücretsiz Öğretmen Üyeliği

Soru Video Çözümleri

Akıllı Tahta Uygulamaları
(Bilgisayar-Tablet-Telefon)

Ücretsiz Denemeler

Available on the iPhone
App Store

ANDROID APP ON
Google play

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DEFTER KİTAP

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan ve yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN

978 - 625 - 8160 - 01 - 7
3006-1-22

Genel Yayın Koordinatörü

Biltan BÖYÜKOCAKOĞLU

Yazarlar

Ayşenur DEVECİ

Harun DERİN

Mikail ÖZTAŞ

Ünal KOLOĞLU

Mehmet YURDUSEVEN

Editör

Nuri SOYUDURU

Dizgi / Tasarım

ENS Yayınları Dizgi Birimi

İLETİŞİM

Ostim Mahallesi 1207. Sokak 3/C-D Ostim /Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 395 13 96 Fax: (0312) 394 10 04

SUNUŞ

Değerli Öğrencilerimiz,

Uzun soluklu bir yolculuk olan öğrenme sürecinin önemli bir döneminden geçmekteyiz. Etkili ve kalıcı öğrenmelerin temellerinin atıldığı bu dönemde ENS Yayınları olarak zorlu sürecinizde yanınızda olmak ve işlerinizi kolaylaştırmak amacıyla Destek Serisi Defter Kitaplarını büyük bir titizlikle hazırladık.

Yeni müfredata uygun olarak hazırlanan Defter Kitapları, hızlı-etkili ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmeyi sağlamak hedeflenmiştir. Ara sınıf alanında bir çıkır açacağını düşündüğümüz projemiz, tüm eğitim kurumlarının ve ara sınıf grubu öğrencilerimizin konu ve soru ihtiyacını karşılayacak şekilde kurgulanmıştır.

Ara sınıflarda öğretmenlerin öğrencilerle etkileşim hâlinde ders işlemesine imkan sağlayan Defter Kitaplar, öğrenilen bilgileri pekiştirecek yeterli sayıda uygulama sınavını ve testleri içerisinde bulundurmaktadır.

Ens Defter Kitaplar;

- haftalık bölümler
- her haftada video destekli konu anlatımları
- açık uçlu destek soruları
- konu testleri
- hafta sonu ödevleri
- belirli haftaların sonunda yazılı hazırlık çalışmalarından oluşmaktadır.

İŞLER Yayınları çatısı altında doğan ve yayıncılık tarihinde iz bırakacağını düşündüğümüz DEFTER KİTAP'lar Eğitim Terbiye Kurulu Başkanlığının müfredat programı esas alınarak hazırlanmıştır.

Titiz bir çalışmanın ürünü olan bu eserin hazırlanmasında emeği geçen editörümüz Nuri SOYUDURU ve dizgi ve sayfa tasarım uzmanımız Ayşe SIRAĞAYA'ya teşekkür ederiz.

Zorlu süreçlerinde tüm öğrencilerimizin büyük "Destek"çisi olmak dileğiyle...

ENS YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1: GİRİŞ

1. Hafta: Edebiyat Nedir?	6
Edebiyat ve Güzel Sanatlar	8
Metinlerin Sınıflandırılması	9
Dilin Kullanımdan Doğan Türleri	11
Metnin Ana Düşüncesini Belirleme	16
2. Hafta: Düşünceyi Geliştirme Yolları	22
İyi Bir Anlatımda Bulunması Gereken Özellikler	28
İletişim ve İletişimin Öğeleri	29

ÜNİTE 2: HİKÂYE

3. Hafta: Hikâye	34
4. Hafta: Hikâyede Anlatım Biçimleri	44
Hikâyede Anlatım Teknikleri	46
5. Hafta: İsimler (Adlar)	52
6. Hafta: Yazım Kuralları	60
7. Hafta: Noktalama İşaretleri	72
1. Dönem 1. Yazılı	82

ÜNİTE 3: ŞİİR

8. Hafta: Şiir (Nazım)	86
9. Hafta: Konularına Göre Şiir Türleri	102
Manzume ve Şiir	106
İmge ve Söz Sanatları	107
10. Hafta: Sıfat (Ön Ad)	118

ÜNİTE 4: MASAL/FABL

11. Hafta: Masal	130
12. Hafta: Fabl	138
13. Hafta: Edat (İlgeç) - Bağlaç - Ünlem	144
1. Dönem 2. Yazılı	154

ÜNİTE 5: ROMAN

14. Hafta: Roman	160
15. Hafta: Romanın Yapı Unsurları	168
16. Hafta: Zamirler (Adıllar)	178

ÜNİTE 6: TİYATRO

17. Hafta: Tiyatro	184
18. Hafta: Tiyatronun Yapı Unsurları	192
Tiyatroyla İlgili Terimler	194
19. Hafta: Zarflar	200
2. Dönem 1. Yazılı	208

ÜNİTE 7: BİYOGRAFİ / OTOBİYOGRAFİ

20. Hafta: Biyografi (Yaşam Öyküsü)	212
Otobiyografi (Öz Yaşam Öyküsü)	214
21. Hafta: Fiiller (Eylemler)	220

ÜNİTE 8: MEKTUP / E-POSTA

22. Hafta: Mektup	230
23. Hafta: Ek Fiil	242
24. Hafta: Fiilde Yapı	248

ÜNİTE 9: GÜNLÜK / BLOG

25. Hafta: Günlük	254
Blog	255
26. Hafta: Fiilde (Eylemde) Çatı	262
2. Dönem 2. Yazılı	275
Cevap Anahtarları	280

1-7. HAFTALAR ARASINI KAPSAMAKTADIR

KAZANIMLAR

1. Hafta

- Edebiyat kavramı
- Edebiyatın bilimle ve güzel sanatlarla ilişkisi
- Metinlerin sınıflandırılması
- Dilin kullanımdan doğan türleri
- Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirleme

2. Hafta

- Düşüncüyü geliştirme yolları
- İyi bir anlatımda bulunması gereken özellikler
- İletişim ve öğeleri

3. Hafta

- Hikâye, hikâyenin tarihî gelişimi
- Hikâyenin yapı özellikleri
- Hikâyede anlatıcı ve bakış açısı
- Hikâyede tema, konu, çatışma, karşılaşma
- Hikâye türleri

4. Hafta

- Hikâyede anlatım biçimleri
- Hikâyede anlatım teknikleri

5. Hafta

- İsimler (Adlar)

6. Hafta

- Yazım kuralları

7. Hafta

- Noktalama işaretleri

Destek Noktası

Edebiyat, duygu, düşünce ve olayların öznel ifadelerle anlatılması olduğu için farklı sanatçılar ve düşünürler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

1. Video Konu Anlatım**EDEBİYAT NEDİR?**

Edebiyatla ilgili tanımların hemen hemen hepsinde edebiyatın sanatsal yönü ve dille ilişkisi her zaman ön planda tutulmuştur. Buradan hareketle edebiyatı şu şekilde tanımlayabiliriz:

“Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak estetik bir biçimde anlatılmasıdır.”

Arapça “edep” sözcüğünden gelen, Batı’da daha çok “literatür” sözcüğü ile karşılanan edebiyat kavramı aşağıdaki açıklamaları da kapsamaktadır:

- ✓ I. Sözlü, yazılı dil ürünlerini meydana getirme işi
- ✓ II. Söz ve yazı sanatını öğreten bilim dalı
- ✓ III. Yalnız sanat gayesi ile meydana getirilen sözlü ve yazılı eserler
- ✓ IV. Dil ürünü olan her türlü sözlü ve yazılı eser
- ✓ V. Edebî ürünlerin bağlı olduğu gelenek ya da saha (Türk edebiyatı, Fransız edebiyatı, divan edebiyatı, halk edebiyatı gibi).

Türk edebiyatında “edebiyat” terimi Tanzimat’tan sonra kullanılmaya başlanmıştır. İlk kez Şinasi tarafından günümüzdeki anlamıyla, bir sanat türünün adı olarak kullanılmıştır. Tanzimat’tan önceki dönemlerde, edebiyatı anlatmak için “şiiir” ve “inşâ” (nesir) sözcükleri kullanılmıştır. Namık Kemal, “Lisânı Osmani’nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir” başlıklı uzun makalesinde bu terime yer verir, Recaizade Mahmut Ekrem’in “Talim-i Edebiyat” adlı kitabından sonra bu terim iyice yaygınlaşmış; makale ve kitap adlarında da kullanılmıştır.

EDEBİYAT VE BİLİM

Edebiyatla bilim arasında çeşitli yönlerden bir etkileşim ve ilişki söz konusudur. Edebiyat ile bilim arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklayabiliriz:

- Her ikisi de insan etkinliğidir; edebiyat da bilim de insana yöneliktir, insan içindir.
- Edebiyat, öznel bir bakışla güzelliğe ulaşmayı, kişiye estetik zevk kazandırmayı amaçlar. Bilim ise deney, gözlem, araştırma vb. yöntemlerle gerçeğe ve doğru bilgiye ulaşmayı amaçlar.
- Edebiyat kendi alanındaki etkinlikleri gerçekleştirirken bilimden yararlanır bu nedenle de öncelikle psikoloji, sosyoloji, tarih, felsefe gibi sosyal bilimlerle doğrudan ilişki içindeyken fizik, kimya, biyoloji gibi deneysel bilimlerle dolaylı bir ilişki içindedir.
- Edebiyat bilimi, bilim de edebiyatı etkiler. Bu nedenle edebiyatla bilim arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur.
- Edebiyat bilimden faydalandığı gibi bilim de edebiyatın verilerinden faydalanmaktadır. Örneğin bir hikâye ve roman oluşturulurken bu eserlerdeki kahramanlar kimi zaman sosyolog, kimi zaman doktor, kimi zaman mühendis olabilmektedir. Yazar bu kişilerin hayatlarını, başlarından geçen olayları gerçekçi bir şekilde anlatabilmek için çeşitli bilimlerin verilerine başvurmak zorundadır.
- Edebî eserler de bilimsel çalışmalara ilham kaynağı olabilir. Edebî eserlerden hareketle bilim insanları yeni icatlar tasarlayıp gerçekleştirebilirler. Örneğin Jules Verne’in (Jul Vern) “Ay’a Seyahat” adlı romanı, Ay’a yolculuk yapmak ve Ay’ı keşfetmek konusunda insanoğluna ilham kaynağı olmuştur.

Edebiyatla bazı bilimler arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklayabiliriz:

Edebiyat - Tarih ilişkisi	Yazarlar, edebî eserlerinde tarihin verilerinden yararlanırlar. Tarihî bir olay, bir edebî eserde konu olarak ele alınabilir, edebî eserler de tarih için kaynaktır. Seyahatnameler, destanlar, şiirler vb. edebî türler tarih araştırmacılarının başvurabileceği kaynaklardır.
Edebiyat - Sosyoloji ilişkisi	İnsan topluluklarının yapısı, gelişmesi, olaylar karşısında tepki ve tutumları toplum biliminin alanına girmektedir. Edebî eserlerde de çoğunlukla insan ilişkileri, toplumsal ve sosyal olaylar kısacası sosyolojinin alanına giren konular ele alınmaktadır.
Edebiyat-Psikoloji ilişkisi	Sanatçılar eserlerindeki kahramanların psikolojik durumlarını tahlil ederken psikolojinin imkânlarından faydalanırlar.
Edebiyat-Coğrafya ilişkisi	Sanatçı, betimleme yoluyla coğrafyayı dolaylı olarak eserlerinde işler. Bazen de gezi yazıları ve egzotik romanlarda olduğu gibi belli bir coğrafyayı doğrudan anlatma yoluna da gidilir.
Edebiyat-Felsefe ilişkisi	Madde ve yaşamı çeşitli yönlerden inceleyen bir düşünce sistemi olan felsefe ile edebiyatın kesişim noktası düşüncedir. Felsefe ile edebiyat arasındaki en temel ilişki sistemi, edebiyat kuram ve akımlarında görülmektedir.

► Destek Sorusu 1

Aşağıda verilen şiirden hareketle edebiyatın hangi bilimlerle ilişkisi olduğu söylenebilir?

HİROŞİMALAR OLMASIN

Bir masal kentinde, hikâyenin başlangıcı
Yıl 1945, 6 Ağustos sabahı.

Adı, atom bombası
Soyadı, insanlığın mucizesi.

Gökten yağıyor atom bombası.
Küle dönüşen insan bedenleri,
Gözleri kör olan bir çocuğun sesi,
- Annemi, babamı gördünüz mü?
Gözlerini açmak istemezdi
Görseydi gerçeği.

.... GÜlsen YÜKSEL

► Çözüm 1

Öğretmenimin Notu

Destek Noktası

Edebiyatın malzemesi dildir, bu nedenle edebiyat fonetik sanatlar grubunda yer almaktadır. Edebiyat; diğer sanat dallarından kullandığı malzeme, üslup, yöntem ve teknikler bakımından ayrılır. Malzeme farkı, sanatların birbirinden ayrıldıkları noktadır.

2. Video Konu Anlatım

EDEBİYAT VE GÜZEL SANATLAR

Sanat, insanların çevrelerinde görüp algıladıklarını heyecan ve güzel duygular uyandıracak şekilde kendi bakış açıları ve yorumları ile somut ya da soyut ürünlerle dönüştürmesidir. Başka bir ifadeyle sanat, "insanda estetik duygular uyandıran eserleri yaratma gücü ve yeteneği"dir. Sanatçı, eserinde duygu ve düşüncelerini anlatırken hem akla hem de ruha seslenir. Edebiyat da insanlarda estetik duygular uyandırmayı amaçladığı için güzel sanatların içerisinde yer alır. Güzel sanatlar kullandıkları malzemeye göre sınıflandırılır.

Aşağıdaki tabloda bu sınıflandırmayı inceleyelim.

► Destek Sorusu 2

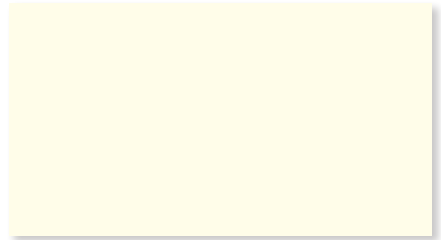
"Edebiyat kullandığı malzeme bakımından güzel sanatların ----- sanatlar grubuna dâhildir."

cümlesinde boş bırakılan yere

- I. plastik
- II. ritmik
- III. fonetik

sözcüklerinden hangisi getirilmelidir?

► Çözüm 2

3. Video Konu Anlatım

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

Bir düşüncüyü, duyguyu ya da olayı uygun noktalama işaretlerinin kullanıldığı belli bir biçim ve anlatımla dile getiren sözcüklerin bütününe "metin" denmektedir. Sesler, sözcükleri; sözcükler, cümleleri; cümleler, paragrafları; paragraflar da metni oluşturur. Metinleri; yazılış amaçları, hedef kitleleri, anlatım biçimleri, gerçeklikle ilişkileri bakımından gruplandırmak mümkündür. Bu gruplandırmalar arasında en geçerli ve yararlı gruplandırma, metinleri; öğretici metinler ve sanat metinleri olmak üzere ikiye ayırmaktır.

I. Öğretici (Bilgilendirici) Metinler

- Okuyucuya bilgi vermek, onun düşünce ve kanaatlerini değiştirmek veya kuvvetlendirmek amacıyla oluşturulan metinlerdir.
- Konuyla ilgili düşünceler genellikle nesnel bir tutumla ve kesin ifadelerle verilir.
- Söz sanatlarına, kelimelerin soyut ve mecaz anlamlarına yer verilmez. Kelimeler gerçek ve terim anlamlarıyla kullanılır.
- Açıklama, tartışma, tanımlama, örnekleme, sayısal verilerden faydalanma gibi anlatım yöntemlerinden faydalanılır.
- Gerçeklik kurgulanmadan olduğu gibi ele alınır.

II. Sanatsal (Edebî) Metinler

- Estetik bir haz, heyecan ve çağırışım yaratarak insanı etkileyen, insanda güzel duygu, düşünce ve hayaller uyandıran metinlerdir.
- Günlük dilden farklı, sanatlı, edebî bir dil kullanılır. Söz sanatlarına, kelimelerin, soyut ve mecaz anlamlarına sıkça yer verilir.
- Betimleme, öyküleme, benzetme gibi anlatım yöntemlerinden faydalanılır.
- Gerçeklik olduğu gibi verilmez, sanatçının duygu ve hayal dünyasında yeniden kurgulanır.

Aşağıdaki metinleri dil, konu ve gerçekliği ele alışları bakımından inceleyelim:

Öğretici metin

Kar, bulutlardaki su buharının çok soğuk hava ile karşılaşarak çok ince buz parçacıklarına dönüşmesiyle oluşur. Kar taneleri gerçekte buz kristali kümeleri- dir. Bazı durumlarda, havadaki su buharı doğrudan minik buz kristalleri halinde yoğunlaşıp altıgen prizma görünümünü alarak kar tanelerini oluşturur. Fakat bu kristaller havadaki daha soğuk su damlacıklarını kendilerine çekebilir. Tek tek oluşan kristaller köşelerinden dallanmış filizler görünümünde daha karmaşık şekillerde başka kar tanelerine dönüşür.

<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/>

Sanatsal metin

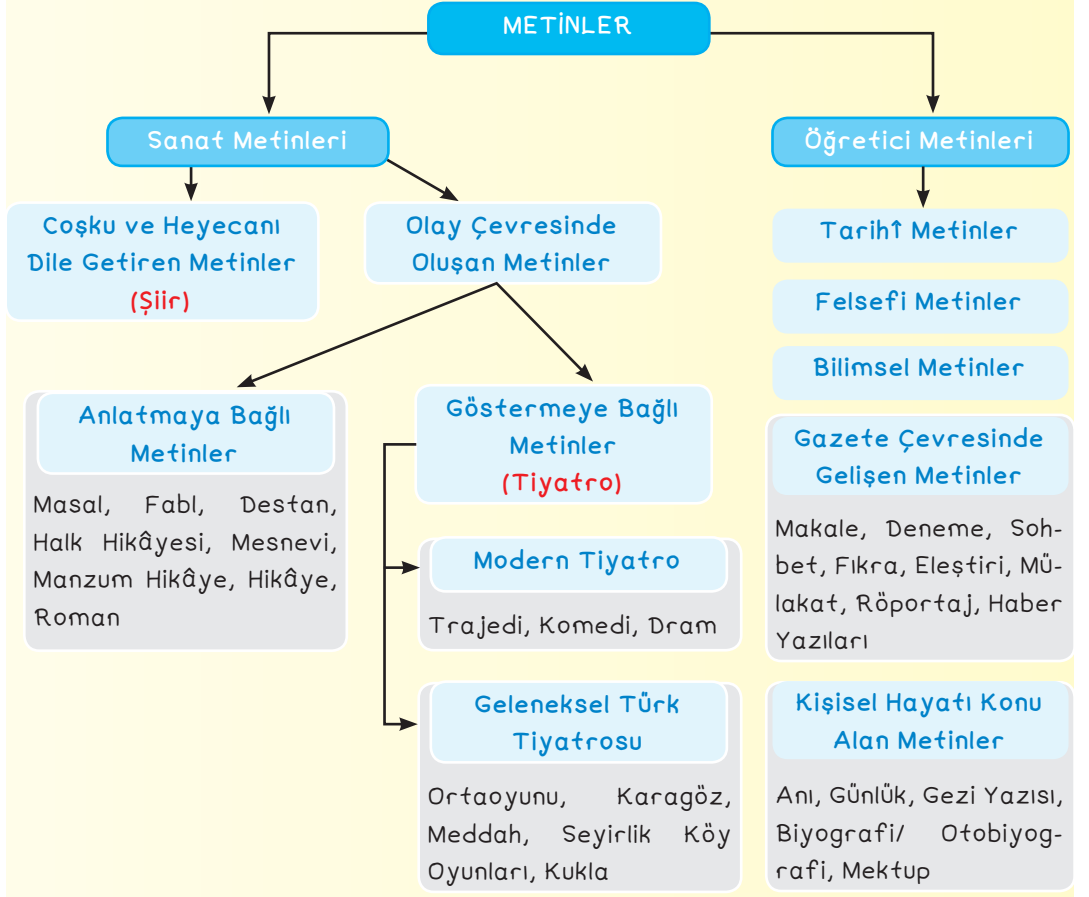
KAR

Kardır yağın üstümüze gecedan,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
Ormanın uğultusuyla birlikte
Ve dörtmala dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze, inceden.

Sesin nerde kaldı, her günkü sesin,
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!
...

Ahmet Muhip Dıranas

Metinlerin sınıflandırılmasıyla ilgili aşağıdaki tabloyu inceleyelim.

► Destek Sorusu 3

Aşağıdaki parça metinlerin sınıflandırılmasına göre hangi tür metinlere girer? Nedenlerini belirtiniz.

Kanada, İspanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) araştırmacıların yaptığı bir araştırmada çok sayıda virüsün atmosferde yolculuk ederek başka yerlere taşındığını ortaya koyan bulgular elde edildi. Araştırmada Dünya yüzeyinden havaya karışan virüslerin, Dünya'daki hava sistemlerinin üstünde bulunan ancak jetlerin uçtuğu stratosferin altında kalan troposfer katmanında binlerce kilometre taşınıp tekrar Dünya yüzeyine "yağdığı" ortaya kondu. Araştırmanın liderlerinden Curtis Suttle her gün metrekaresine başına ortalama 800 milyondan fazla virüsün troposferde biriktiğini, bunun da örneğin Kanada'da kişi başına 25 virüse karşılık geldiğini söylüyor.

► Çözüm 3

4. Video Konu Anlatım

DİLİN KULLANIMINDAN DOĞAN TÜRLERİ

- **Lehçe:** Tarih içerisinde bilinmeyen bir dönemde bir dilden ayrılarak hem fonetik (sessel) hem de morfolojik (biçimsel) olarak büyük farklılıklar gösteren kollarıdır. "Çuvaşça" ve "Yakutça" Türkçenin lehçeleridir.
 - ✓ Çâvaşla kola şostetper = Çuvaşça konuşmak istiyorum.
 - ✓ Sıvâpultâr, teprekuriççên = Hoşçakal, görüşürüz.
- **Şive:** Bir dilin bilinen tarihî seyri içinde kendinden ayrılmış olup bazı farklılıklar gösteren kollarına denir. "Kırgızca, Kazakça, Azerice..." Türkçenin şiveleridir.
 - ✓ Silerdin cazgan katınardı akuganda cın curöktön kubandım. = Sizin yazdığınız mektubu okuduktan sonra çok mutlu oldum.
- **Ağız:** Bir ülke içinde aynı dilin farklı konuşma şekillerine denir. Yörelere göre söyleyiş farklılıkları vardır ama yazılış aynıdır. "Karadeniz ağızı, Ege ağızı..." Türkçenin ağızlarıdır.
 - ✓ Ey, gonşula geliven bi! Bakın da nele decem size. (Aydın/Germencik)
 - ✓ Uşagum görmeymisun ha burda 4 kişiliktir yazayî. (Karadeniz)
- **Argo:** Bir sosyal sınıfın, bir meslek grubunun ya da bir topluluğun üyelerinin kullandığı, genel dilin kelimelerine yeni anlamlar yükleyerek ya da yeni kelimeler, deyimler katarak oluşturulan özel dil. Serserilerin ve külhanbeylerinin kullandığı söz veya dil.
 - ✓ Hey, moruk bir sakal atsan da yolumuzu bulsak!
- **Jargon:** Dilcilerin grup dili ya da özel dil adını verdikleri dildir; bir toplumda bireyin içinde bulunduğu sınıfa, yaşa, özellikle mesleğe göre belirlenen dildir. Tıp jargonu, ekonomi jargonu, mühendislik jargonu vs.
 - ✓ Devalüasyonun en önemli uygulanma sebebi, ekonominin dış ticaret dengesinin açık veriyor oluşudur. (ekonomi jargonu)
- **Standart dil:** Bir ülkedeki ağızlardan biri çeşitli sebeplerle ortak kültür dili durumuna gelir, bu ortak kültür dili zamanla ülkenin standart dili olur. İstanbul Türkçesi bizim standart dilimizdir.

Destek Noktası

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendisine özgü kuralları olan ve ancak bu kurallar içerisinde gelişen canlı bir varlık, temeli tarihin bilinmeyen dönemlerinde atılmış bir gizli anlaşmalar düzeni, seslerden örülmüş toplumsal bir kurumdur.

▶ Destek Sorusu 4

Aşağıdaki cümlelerin dilin kullanımından doğan hangi türüne ait olduğunu belirleyiniz?

- I. Eee, bak hele gardaş, çarşıya neyle giderik?
- II. Elim coonu cener, calgız ulum kayta amansen keler kün bolar beken?
- III. Tedavi edilmeyen gıda intoleransı pek çok hastalığa neden olabilmektedir. Bunlar; obezite, irritabl bağırsak sendromu, sindirim güçlüğü, egzama vb. dir.

▶ Çözüm 4

► Destek Sorusu 5

► Çözüm 5

Aşağıda verilen parçaların, metinlerin sınıflandırılması şemasına göre hangi tür metinlere ait olduğunu karşılarına yazınız.

Gözlerin gözlerime değince
Felaketim olurdu, ağlardım
Beni sevmiyordun, bilirdim
Bir sevdiğin vardı, duyardım
Ne vakit karşımda görsem
Öldüreceğimden korkardım
Felaketim olurdu, ağlardım

Aslanla Fare

Herkes herkese yardım etmeli,
Ben büyük, o küçük dememeli
İki masalım var bunun üstüne,
Başka da bulurum isteyene.
Aslan toprakla oynuyormuş bir gün;
Bir de bakmış pençesinde bir fare,
Aslan, aslan yürekliymiş o gün,
Kıymamış canına, bırakmış yere.
Boşuna gitmemiş bu iyiliği.
Kimin aklına gelir, farenin aslana iyilik edebileceği?

Adem: Turgut ! Turguuuu! hay allah Turguuutt!!
Nerelerdesin ayol? ilanları dağıttık afişleri astık
başrol beyefendi meydanlarda yok!

Turgut: Adem sen misin be? Sabahtan beri baykuş gibi ne ötüp duruyosun kapının önünde?

Adem: Hangi sabah kardeşim? Saatine baksana!

Turgut: O kusura bakma Adem saat 11 olmuş.
Eh sabahın 6'sında yatan bir insan da ancak bu saatte kalkar zaten. Yarım saat oldu kalkalı.

Adem: Niye erken yatmadın?

Güzel gün bugün. Hem kaç gün var ki önümde! Mutlu başlamalı her güne, bugüne de öyle. Her mekanın, her anın tadını çıkarmak istiyor insan. Bu enerjinin sebebi Bozcaada, nam-ı diğer Tenedos. Heredot "Tanrı, insanlar uzun ömürlü olsun diye Tenedos'u yaratmış." derken bu enerjiyi hissetmiş olmalı. Çanakkale ilimizin bir ilçesi olan bu güzel adanın kuzeydoğusunda Gökçeada bulunuyor. 40 km² lik bir yüz ölçümüne sahip olan Bozcaada'daki yerleşim ilk olarak MÖ 3000'lerde, Erken Bronz Çağı'nda başlamış.

1. Sanatı bir yansıma olarak yorumlayanlara göre edebiyat, dünyaya tutulmuş bir aynadır; toplumu, gerçekliği yansıtır. Dolayısıyla da insanı, yaşamı açıklar. Yansıma kuramını benimseyen kimi düşünürlerse bunu yeterli bulmaz, edebiyatın eğitici bir nitelik taşıması gerektiğini öne sürerler. Onlara göre edebiyat yapıtı gerçekliği yansıtmakla yetinmemeli, toplumsal ya da siyasal açıdan insanları eğitmeli, bilinçlendirmelidir.

Bu parçada anlatılanlara göre edebiyatla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Edebiyat, sanatçının duygu ve düşüncelerinin yansımasıdır.
- B) Edebiyat toplumun sorunlarına çözüm üreten bir araçtır.
- C) Edebiyat, toplumu eğitmek ve bilinçlendirmek amacı gütmelidir.
- D) Edebî metinlerde sanat kaygısı ön planda tutulmamalıdır.
- E) Edebiyatta temel amaç öğreticiliktir, sanat ikinci planda olmalıdır.

2. "Edebiyatın başlangıcına ilişkin sorular, bizi, genelde sanatın başlangıcına götürmektedir. Sanatın doğuşuysa insanın yeryüzünde var oluşuna, insanın doğayla savaşımına dek uzanmaktadır."

Bu cümlede edebiyatla ilgili olarak vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat, ana malzemesi dil olan bir sanat faaliyetidir.
- B) Edebiyat sayesinde insan kendi çevresine estetik bir tarz kazandırır.
- C) Edebiyat insanın doğaya estetik bir biçim verme mücadelesidir.
- D) Edebiyat insanın var olması ve doğayla mücadelesiyle başlayan bir sanattır.
- E) Edebiyatın başlangıcıyla ilgili bir kesinlik yoktur.

3. "Edebiyat; tarihsel, sosyal ve kültürel olandan hareketle dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır."

Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisinin bir edebiyat ürünü olduğu söylenebilir?

- A) Müzeyyen Hanım'ın geleneksel yemek tariflerini içeren notları
- B) Tarihî Safranbolu evleri hakkında bilgi veren bir katalog
- C) Bir tablet bilgisayarın nasıl kullanıldığını açıklayan kullanım kılavuzu
- D) Mehmet'in eski Türk edebiyatı hakkında kaleme aldığı notlar
- E) Kemalettin'in sıla özlemini dile getirdiği bir şiir

4. I. Yalnız kendisini oluşturan sanatçıyı yansıtır.
II. Metindeki öğeler anlamsal, mantıksal ve biçimsel olarak birbirleriyle ilişkilidir.
III. Bir heyecan uyandırmak, estetik zevk ve anlayış kazandırmak amacıyla yazılır.
IV. En temel özelliği kurmaca olmasıdır.
V. Sözcükler mecaz ve yan anlam özellikleriyle kullanılır.

Edebî metinle ilgili numaralanmış açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Konu Tekrar Testi - I

5. Aşağıdakilerin hangisinde sanat eserleri veya güzel sanatların özelliğiyle ilgili bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Sanat eserinde duygulandırma ve düşün-dürme esastır.
- B) Sanat eserinin oluşmasında sanatçının yetiştirdiği ortam etkilidir.
- C) Güzel sanatlar; görsel, işitsel ve dramatik sanatlar olmak üzere üçe ayrılır.
- D) Güzel sanatların her dalı farklı bir malzeme kullanır.
- E) Sanat eserlerinde temel amaç topluma faydalı olmaktır.

6. Bilimsel metinler ile sanat metinleri arasında yapılan aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisi yanlıştır?

- A) Edebî metinler genelde tek yönlüken bilimsel metinler çok yönlüdür.
- B) Bilimsel metinlerde nesnellik hâkimken edebî metinlerde tamamen öznellik hâkimdir.
- C) Sanatsal metinlerde estetik, bilimsel metinlerde doğruluk aranır.
- D) Bilimsel metinlerde gözlem ve deneyden yararlanılır; sanatsal metinlerde sanatçı, duygu ve düşüncelerinden yararlanır.
- E) Bilimsel metinler insanın aklını temel alırken sanat metinleri kişinin ruhuna seslenir.

7. Ruhsal çözümlemelerin geniş yer tuttuğu bu romanda yazar kahramanlarının ruh hâllerini çok iyi bir şekilde okuyucuya aktarmaktadır. Olay örgüsünün arka planda kaldığı eserin dili biraz yorucu. Sayfalarca uzayıp giden ruh tahlilleri bu konulara ilgi duymayan okurlara sıkıcı gelebilir.

Bu parçada söz edilenlerden hareketle edebiyatla hangi bilim dalı arasında bir ilişki olduğu söylenebilir?

- A) Sosyoloji
- B) Psikoloji
- C) Coğrafya
- D) Tarih
- E) Felsefe

8. I. Türkiye’de konuşulan Türkçe ile Azerbaycan’da konuşulan Türkçe arasındaki söyleyiş farklılıkları (Ağız)
- II. Bir dilin çok uzun zaman önce, yazılı metinlerle izlenemeyen karanlık dönemlerinde kendisinden ayrılan kolları (Lehçe)
- III. Bir Trabzonlu ile Urfa’nın konuşurken kelimeleri farklı söylemesi (Şive)
- IV. Bir milletin geçmişten bugüne kadar ortaklaşa oluşturduğu değerler toplamı (Kültür)
- V. Bir ağzın zaman içinde bir ülkede resmî dil olarak kullanılması (Yazı dili)

Yukarıdaki açıklamalardan hangileri yer değiştirirse parantez içinde verilen terimle açıklama doğru eşleşmiş olur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) III ve IV
- D) II ve V
- E) IV ve V

9. Sunucu:

- Yeni romanınız; gemiler, tarihte gemicilik ve deniz savaşlarına ilişkin pek çok bilgiyi barındırıyor; var mı böyle akademik bir eğitiminiz?

Yazar:

- Doğrusu böyle bir romanı yazmayı istememden önce yoktu. Ancak tarih hep ilgimi çekmiştir. Altı yıl önce batık bir geminin su yüzüne çıkarılması, batma sebepleri ve yükü beni çok heyecanlandırdı ve bu konuda yazmayı istedim. Kendi kendimin hem hocası hem öğrencisi oldum. Dört yıllık bir araştırma, uzman görüşü ardından iki yıl da eserin yazımı sürdü.

Sunucu:

- Diploma almadınız ama diploma alacak kadar yıl geçirmiş ve bilgi edinmişsiniz. Yalnız, bu bilgiler romanda ne ansiklopedik ve bilimsel olmuş ne de yüzeysel kalmış.

Yazar:

- Sanatın kendi gerçekliği dediğimiz süreçler işledi de ondan. Bilim sanatın önemli bir unsurudur, ayrıca----

Bu diyalogdaki yazarın sözleri parçaya göre aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanır?

- A) edebiyat bir anlama sanatıdır.
- B) sanatçı yoklukları kendine göre varlık olarak biçimlendirir.
- C) edebiyat bilim dallarından mutlak surette etkilenir ve beslenir.
- D) edebiyatçının edebî süreçleri anlama çabası hiç bitmez.
- E) diploma benim için hiç de önemli değildir.

10. Aşağıdaki metin türlerinden hangisi olay çevresinde gelişen anlatmaya dayalı metinlerden biri değildir?

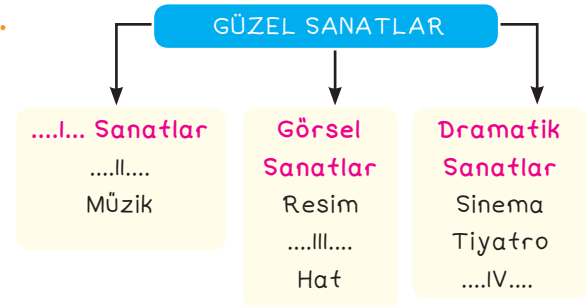
- A) Roman
- B) Hikâye
- C) Mesnevi
- D) Masal
- E) Anı

11. Bir toplumda ortak olarak konuşulan ve yazılı metinlerde kullanılan; ağız özelliklerinden arındırılmış, belirli ölçü ve kurallara bağlı ortak dile ---- adı verilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) ağız
- B) jargon
- C) konuşma dili
- D) standart dil
- E) lehçe

12.

Güzel sanatların sınıflandırılmasıyla ilgili bu şemada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) (I) Plastik / (II) Heykel / (III) Mimari / (IV) Edebiyat
- B) (I) İşitsel / (II) Edebiyat / (III) Pantomim / (IV) Edebiyat
- C) (I) Fonetik / (II) Edebiyat / (III) Heykel / (IV) Bale
- D) (I) Ritmik / (II) Opera / (III) Mimari / (IV) Edebiyat
- E) (I) Ritmik / (II) Opera / (III) Heykel / (IV) Bale

Destek Noktası

Bazı tür isimleri cümledeki kullanımına göre özel isim görevi de üstlenebilir.
Bugün deniz çok dalgalıydı.
Bugün Deniz'i okulda görmedim.

Destek Noktası**İsimlerde Küçültme:**

İsimlere getirilen "-cik, -ceğiz" ekleriyle yapılır. Bu ekler, getirildiği isme "küçültme, sevgi, acıma" gibi anlamlar katar.

Küçültme: Kitapçıkları dağıtalım.

Sevgi: Babacığım bize ne aldın?

Acıma: Kadıncağız yağmurda ıslanıyordu.

1. Video Konu Anlatım**İSİMLER (ADLAR)**

Dilimizde kimi sözcükler iş, oluş hareket bildirirken kimi sözcükler de varlıkları, kavramları karşılar; varlıkları, kavramları karşılayan bu sözcüklere isim denir. İsimler özelliklerine göre şu başlıklar altında incelenebilir.

1. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimler

a) Tür İsmi (Cins İsim): Aynı türü anlatan isimlerdir. Cins isimler, söylendiğinde o türe ait belirgin özellikleri akla getirir. Eşya, hayvan, bitki, meslek, alet isimleri tür ismidir.

ağaç, masa, kalem, araba, çimen, patates, ev, insan, çocuk...

b) Özel İsim: Bir tek varlığı, kavramı tanıtan isimlerdir. Kişi isim ve soy isimleri, hayvan, millet, ülke, mahalle, sokak, cadde, bulvar, eser... isimleri özel isimdir.

Ömer Seyfettin, Karabaş, Türk, Alman, Türkiye, Almanya, Çankaya Lisesi, Yaprak Dökümü...

2. Varlıkların Sayılarına Göre İsimler

a) Tekil İsim: Sayıca tek bir varlığı karşılayan isimlerdir. Çoğul eki (-lar, -ler) almayan ve topluluk ismi olmayan tüm isimler tekildir.

ağaç, ev, kitap, defter, çiçek, kedi...

b) Çoğul İsim: Birden çok varlığı karşılayan isimlerdir. Çoğul isimler mutlaka çokluk eki (-lar, -ler) alır.

masalar, kalemler, insanlar, pencereler...

c) Topluluk İsmi: Anlam kapsamında birden çok kavram bulunan isimlerdir. Topluluk isimleri tekil ya da çoğul olabilir.

ekip, orman, aile, deste, sürü, ordu, millet...

3. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimler

a) Somut İsim: Beş duyu organının (tatma, dokunma, koklama, duyma, görme) en az biriyle algılanabilen isimlerdir.

lamba, ışık, hava, şapka, ayakkabı...

b) Soyut İsim: Beş duyu organlarıyla algılanamayan, akıl yoluyla kavranan isimlerdir. akıl, zekâ, mutluluk, sevinç, aşk, korku, hüzn, öfke, sevgi...

c) İş ve Hareket İsmi: Bunlar bir fiilin ismidir, fiillere "-ma, -ış, -mak" ekleri getirilerek türetilir.

yürümek, boyamak, düzenleme, bekleyiş ...

2. Video Konu Anlatım

4. Yapılarına Göre İsimler

a) Basit İsim: Yapım eki almamış, isimlerdir. İsimler çekim eki aldıklarında yapısı değişmez. Türkçede bir sözcük yapım eki aldığına türemiş yapı hâle gelir, bu nedenle yapım eki almamış isimlere basit isim denir.

gönül, ayak, pencere, kelebek, tava, kitap, simit, kâğıt... sözcükleri yapım eki almadığı için birer basit isimdir.

b) Türemiş İsim: En az bir yapım eki almış isimlerdir. Türemiş isimler isim kök ya da gövdesinden türeyebileceği gibi fiilden isim yapım eki olarak fiil kökünden ya da gövdesinden de türeyebilir.

✓ I. İsimden türeyen isimler: Türk-çe, dağ-lık, kum-sal, oyun-cu, insan-lık...

✓ II. Fiilden türeyen isimler: kaz-ı, yan-gın, bat-ı, çiz-gi, öl-üm, yat-ak...

c) Birleşik İsim: En az iki kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu isimlerdir. Bir araya gelen iki sözcük birlikte kullanılarak varlığın ismi olur.

biçerdöver, mirasyedi, günebakan, gecekondu, cumartesi, sütlaç, ağaçkakan, yurgezer... sözcükleri birleşik yapı hâli isimdir.

İSMİN HÂLLERİ (DURUMLARI) VE HÂL EKLERİ

1. Yalın Hâl: Bir isim; belirtme, yönelme, bulunma, ayrılma hâl eklerini almamışsa yalın hâlidir. Yapım ekleri çokluk ve iyelik ekleri ismin yalınlığını bozmaz.

ova, soru, karakter, koltuk, unvan, arabalar, evimiz, okullarınız, öğrenciler, öğretmenimiz...

2. Belirtme Hâli (-i / -ı / -u / -ü): İsmi -i hâli olarak da bilinir. Cümle içinde ismi belirli hâle getiren ve belirtili nesne görevi üstlenmesini sağlayan ektir. Bu eki alan isimler yükleme sorulan kimi / neyi sorularına cevap verir.

Parktaki ağacı belediye kesti. (neyi kesti?)

Masayı çabuk temizleyelim. (neyi temizleyelim?)

Masanın üstündeki örtüyü makineye attım. (neyi attım?)

3. Yönelme Hâli (-a / -e): İsmi -e hâli olarak da bilinir. İsme yaklaşma, yönelme anlamı katar. Bu eki alan isimler yükleme sorulan kime/ nereye sorularına cevap verir.

Bugün erkenden okula gideceğim. (nereye gideceğim?)

Yarın işin yoksa kütüphaneye gidelim. (nereye gidelim?)

4. Bulunma Hâli (-da / -de / -ta / -te): İsmi -de hâli olarak bilinir. İsme bulunma anlamı katar. Bu eki alan isimler yükleme sorulan kimde/ nerede sorularına cevap verir.

Bu hafta sinemada güzel bir film var. (nerde var?)

Önümüzdeki hafta dernekte toplantı yapılacaktır. (nerede yapılacaktır?)

5. Çıkma (Ayrılma) Hâli (-dan / -den / -tan / -ten): İsmi -den hâli olarak bilinir. İsme ayrılma, çıkma anlamı katar. Bu eki alan isimler yükleme sorulan kimden / nereden sorularına cevap verir.

Okuldan ne zaman geleceksin? (nereden geleceksin?)

Bu kitapları Ahmet'ten ödünç almıştım. (kimden ödünç almıştım?)

Destek Noktası

"-cik" ekiyle türetilen bazı isimler küçültme anlamından sıyrılıp bir kavramın adı olabilir.

bademcik (organ), gelincik (çiçek), arpacık (hastalık), maymuncuk (anahtar), kızılçik (meyve)

Destek Noktası

Belirtme hâli (-i, -ı, -u, -ü) ekiyle üçüncü tekil iyelik eki (-i, -ı, -u, -ü) karıştırılmamalıdır. Eğer isim sadece iyelik eki almışsa yalındır. Belirtme ekini alırsa yalınlığı bozulur.

"Kitabı bir gecede okudum." bu cümlede "-ı" eki belirtme hâlidir. İsim yalın değildir.

"Kitabı eleştirmenlerden tam not aldı." bu cümlede "-ı" eki iyelik ekidir çünkü aitlik bildirilmektedir. Bu nedenle isim yalındır.

3. Video Konu Anlatım

İSMİN GÖREVLERİ

İsimler söz öbeği ve cümle içinde çeşitli görevler üstlenebilir.

1. İsim tamlamasında tamlayan ve tamlanan olabilir.

➡ Bahar sabahları daha zinde uyanıyorum. (Belirtisiz ad tamlaması)
(tamlayan) (tamlanan)
İsim İsim

➡ Evin önü her sabah mutlaka temizlenirdi. (Belirtili ad tamlaması)
(tamlayan) (tamlanan)
İsim İsim

2. Sıfat tamlamasında tamlanan olabilir.

➡ Badanalı evler ilçeye ayrı bir görünüm vermiş.
tamlanan (İsim)

3. Yalın, yönelme ya da ayrılma hâllerinden biriyle bir edatla birleşip edat öbeği kurulabilir.

➡ Buz gibi sudan kana kana içtik.
(Cümlede "buz" ile "gibi" edatı edat öbeği kurmuştur.)

➡ Derenin suyu dizime kadar geliyordu.
(Cümlede yönelme hâli eki almış "dizime" ile "kadar" edatı edat öbeği kurmuştur.)

4. Cümlede bulunduğu hâle ve aldığı eke göre özne, nesne, dolaylı tümleç (yer tamlayıcısı) ve ek fiil olarak yüklem olabilir.

➡ Duvar çocukların bahçeye girmesini engelliyordu.
(Cümlede altı çizili isim, yalın hâlidir ve özne görevindedir.)

➡ Adam çocuklar atlamasın diye duvarı yüksek ördürmüştü.
(Cümlede altı çizili isim, belirtme hâlidir ve belirtili nesne görevindedir.)

➡ Arsa sahibi duvara tel örgü çektirmiş.
(Cümlede altı çizili isim, yönelme hâlidir ve dolaylı tümleç (yer tamlayıcısı) görevindedir.)

➡ Sabah gelirken duvarda bir ilan gördüm.
(Cümlede altı çizili isim, bulunma hâlidir ve dolaylı tümleç (yer tamlayıcısı) görevindedir.)

➡ Çocukların biri duvardan atlayamadı.
(Cümlede altı çizili isim, ayrılma hâlidir ve dolaylı tümleç (yer tamlayıcısı) görevindedir.)

➡ Bahçeye girmemizi engelleyen, duvardı.
(Cümlede altı çizili isim ek fiil (-idi) almıştır ve yüklem görevindedir.)

► Destek Sorusu 1

Aşağıdaki metinde altı çizili sözcüklerden hangileri isimdir? Bu isimlerden hangileri yalın hâldedir?

Evimden çıkınca ortalığın sessizliğini, bu sessizliğe lapa lapa kar yağdığını görmüş, yürümek hevesine kapılmış; ana caddeleri, arkadaş tesadüflerini, malum kalabalık yolları bırakmış, karın daha tez, daha temiz biriktiği, insanların az geçtiği bir semte gitmek üzere tenha tramvaya atlamış, buraya gelmişim. Ama ben gelirken yarım saat içinde hava değişmiş, karayel kudurmuş, lapa lapa yağan kar, küçük küçük soğuk darı taneleri hâlinde kaynaşmaya başlamıştı.

Kahveciye:

- Bugünkü gazete var mı? diye sordum.

Elime bir gazete tutuşturdu. Bir taraftan kafamdaki havadislere dalmaya çalışıyor, öte yandan kahveyi dinliyordum.

► Çözüm 1

► Destek Sorusu 2

HİŞT, HİŞT!

Yazın bu küçük mahalle kahvesinin bahçesine sık sık gittiğim için, karayelin, tipinin çılginca savrulduğu akşam, içeriye girdiğim zaman yadırganmadım. Kahve sapa bir yerdeydi. Yapraklarını dökmüş iki söğüt ağacı ile üzerinde hâlâ üç dört kuru yaprak sallanan bir asmayı kar öyle işlemişti ki bahar akşamları, yaz geceleri pek sevimli olan bahçenin mora kaçan beyaz bir ışıkla dibinden aydınlık hâldeki güzelliğine, girerken şöyle bir göz attığım hâlde camın kenarına yerleşip de buğuları silince uzun zaman daldım, hem sevdalandım. Bu mor o kadar çabuk koyulaştı ki kahve daha ışıkları bile yakmamıştı.

Bu parçadan aşağıdaki tabloda istenen isimlere beşer örnek bulunuz.

► Çözüm 2

Hâl eki almış isim	Tekil isim	Yalın isim	Somut isim	Türemiş isim

Konu Tekrar Testi

1. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi, isim göreviyle kullanılmıştır?

- A) Buraya sadece onunla konuşmak için gelmiştim.
- B) Ahlakı bozuk olan toplumlar, kendi kötülüklerinde boğulurlar.
- C) Yemyeşil ağaçlar ve masmavi bir gökyüzünün buluştuğu yerdeyiz.
- D) Bütün yaşananlara rağmen seni affetmeye karar verdim.
- E) Eve doğru yürürken düşünceli bir hâli vardı.

2. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerden hangisi soyut, çoğul ve yalın bir isimdir?

- A) Bazı insanlar, akıl sınırlarını zorlamayı sever.
- B) Vatanimize hizmet eden askerlerimize saygımız sonsuz olmalıdır.
- C) Bu sesler yüzünden, anlatılanların hiçbiri duyulmuyor.
- D) Bu aralar kendi sorunlarını çözmekle meşgul, gözü kimseyi görmüyor.
- E) Hepimizin bu hayatta sakladığı sırlar yok mudur sizce?

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde çokluk eki almadığı hâlde birden fazla varlığı karşılayan bir isme yer verilmiştir?

- A) Milletimizin kahramanlıkları tarihe sığmayacak kadar büyüktür.
- B) Bahçedeki ağaçların hepsini tek tek, özenle suladı.
- C) Kitabımdaki soruların çoğunu ara tatilde çözmüştüm.
- D) Öğretmenler odasının önünde bekleyen öğrenciler, müdürün sesini duyunca dağıldı.
- E) İşçiler, erken saatlerde tamirhanenin yolunu tutuyorlardı.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili isim, bir türün tümünü karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Üniversiteyi kazandığı için dedesi ona bu arabayı almış.
- B) Bizim evin yanındaki boş dükkân işinizi görür.
- C) Öğretmenimiz, teneffüslerde bile elinden kitap düşmeyen okuma tutkunu biriydi.
- D) Kalemliği evde unutmuşum, arkadaşlardan bir kalem isteyeyim bar!
- E) Çocuk, bir milletin geleceğinin güvencesi olan tek varlıktır.

5. Aşağıdakilerin hangisinde bir tür ismi, özel bir varlığı karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Bu soruyu çöze çöze Ahmet çözer, boşuna uğraşmayın.
- B) Çiğdem'in bu sene istediği bölümü kazanacağını düşünüyorum.
- C) Ankara'nın tarihi özelliklerini anlatan bir kitap arıyorlardı.
- D) Mevlana'nın sesi, yüzyılların ötesinden gelerek çağımızda yankılanıyor.
- E) Türk milleti, asırlarca insani değerlerin savunucusu olmuştur.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yönelme hâli eki almış, çoğul ve türemiş bir isim vardır?

- A) Ben de sizden bana yardımcı olmanızı rica edecektim aslında.
- B) Bu bilgilere eski bir kitaptan ulaştığınızı mı söylüyorsunuz?
- C) Bugünden itibaren hayatımda değişiklik yapmam gerektiğini fark ettim.
- D) Bazı insanların gelecekte hiçbir beklentisi yoktur.
- E) Öğrencilerden birkaçı, sınavda kopya çekerken yakalanmıştı.

7. Dolu rüzgârla çıkıp ufka giden yelkenli,
Gidişin seçtiğin akşam saatinden belli!
Ömrünün geçtiği sahilten uzaklaştıkça,
Ve hayalinde doğan âleme yaklaştıkça
Dalga kıvrımları ardında büyür tenhalık...
- Yukarıdaki dizelerde isim hâl eki almış kaç isme yer verilmiştir?

A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

8. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerden hangisi, ismin belirtme hâli ekini (-ı, -i, -u, -ü) almamıştır?

A) Okulu bitirince büyük bir firmada çalışmayı düşünüyordu.
B) Defteri bende kaldığı için bugünkü sınava yeterince çalışmamış.
C) Çocuğu böyle üzmeye hiçbirimizin hakkı yok ki!
D) Büyük ödülü almak için var gücüyle çalışıyor.
E) Kasabaya giden toprak yolu nihayet asfaltladılar.

9. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerden hangisi somut, tekil ve yalın bir isimdir?

A) Kitapların hepsini bir çırpıda okumak istiyordum.
B) Sevgi olmadan bırakın çocuk büyütmeyi, çiçek bile yetiştiremezsiniz.
C) Soğuk rüzgârlar yüzünden dudakları çatlamıştı.
D) Mutluluk, azla yetinmeyi bilen insanlar için asla uzakta değildir.
E) Dikili bir ağacı bile olmayan bu adamın gönlü çok zengindi.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk ismi kullanılmıştır?

A) Çocuk gelişiminde ninnilerin çok önemli bir yeri vardır.
B) Bu kitabın kâğıdı ve cildi oldukça kaliteli olduğu için kitap kolay kolay eskimez.
C) Çocukların ve gençlerin dünyasında sosyal medya çok önemli bir yere sahip.
D) Kitap okuma alışkanlığı kazanmış bir toplumda kültürlü bireyler yetişir.
E) Deniz havasını alan biri, bundan kolay kolay vazgeçemez.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok çoğul isim vardır?

A) Çocuğun okul taksitlerini ödemekte epey zorlanıyorlarmış.
B) Bazı taraftarlar, maçın sonunda bir kavgaya tutuşmuşlardı.
C) Televizyonun sesini kısın da komşular rahatsız olmasın.
D) Sizin evinizin karşısındaki daireyi kimin kiralandığını biliyor musun?
E) Yarınlarımızı emanet edeceğimiz çocukların iyi yetiştirilmesi gerekir.

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde hâl eki almış isim yoktur?

A) Kılavuzun gereği yok, yolun sonunu görüyoruz.
B) Çünkü sınavın sonuçlarını, haftaya açıklayacaklarmış.
C) Amcamların köydeki evi, tadilatın sonra çok güzel olmuştu.
D) Ülke meselelerine kafa yormayan bir nesille kalkınmak, mümkün değildir?
E) Çocuğun yün hırkası oldukça güzel örülmüştü.

Konu Tekrar Testi

13. Göt bu mevsimde gurup vakti Cihangir'den bak!

Bir zaman kendini karşıdaki rüyaya bırak!
Başkadır çünkü bu akşam, bütün akşamlardan,
Güneşin vehmi saraylar yaratır camlardan...

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Çoğul isimlere yer verilmiştir.
- B) Soyut isim vardır.
- C) Birden çok özel isim kullanılmıştır.
- D) Ayrılma hâli eki almış isimler vardır.
- E) Yönelme hâli eki almış isim vardır.

14. Yol boyu kavak ağaçları, köprü, yokuş yukarı
dar sokak. Sokağın bitiminde kediye gördüm.
Yıkık bahçe duvarından duta tırmandı, oradan
da çatıya. Baktım baca tütüyor. Rüzgârda
savrulan kül rengi, yoğun bir duman. Kedi
dumana girdi çıktı, kiremitlerin arasında kay-
boldu sonra.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur?

- A) Somut isim
- B) Ayrılma hâli eki almış isim
- C) Türemiş yapılı isim
- D) Birleşik yapılı isim
- E) Tamlayan ve tamlanan görevinde isim.

15. Aşağıdakilerin hangisinde bir isim ek fiil (-idi, -imiş, -dir) alarak cümlede yüklem görevi üstlenmiştir?

- A) Türkiye'nin her yerinde meydana gelen kar fırtınası hayatı felç etmişti.
- B) Bu şirin köy o kadar güzel ki cennetten bir köşe gibiydi.
- C) İnsana yeni bir dünyanın kapılarını açabilecek yegâne şey kitaptır.
- D) Nihayet oturabileceği küçük ama kullanışlı bir ev bulmuştu.
- E) Bu yörenin insanları sadece sebze ve organik besinler tüketiyormuş.

16. Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin.

Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde
Mehtap, iri güller ... ve senin en güzel aksin...
Velhâsıl o rü'ya duruyor yerli yerinde

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yönelme hâli eki almış isim vardır.
- B) Birden çok çoğul isim vardır.
- C) Somut ve soyut isim kullanılmıştır.
- D) Belirtme hâli eki almış isim vardır.
- E) İyelik eki almış isim vardır.

17. Bir geminin beyazında, trenlerin, uçakların
I II

alında. Bekleme odalarında, gar saatlerinde,
III

kamyonların, otobüslerin ön camlarında bir yazı
IV V

vardı. Ya da biri, tanıdık bir ses, hep bu cümle-
yi fısıldadı kulağıma. "Ömür biter yol bitmez."

Numaralanmış isimlerden hangileri yapıca ötekilerden farklıdır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
- D) II ve V E) IV e V

18. Bütün sesler kesilmiştir. Kimi zaman gökyü-
I II

zünden bir uçak homurtusu gelir. İçindeki,
III

biraz sonra Yeşilköy'e incek yolcuları düşün-
IV

düğüm uçaklar...
V

Numaralanmış isimler yapı bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Aşağıdaki altı çizili isimlerden hangisi, bir varlığın kime, neye ait olduğunu bildiren bir ek almıştır?

- A) Duyguların seni yanıltıyor, mantıklı kararlar veremiyorsun.
- B) Bu şiiri senin yazdığını duyduğumda çok şaşırmıştım.
- C) Okuldan çıkınca bize gel de işlerimizi bitirelim.
- D) Günümüzde sinemanın çekiciliğini artırmak için uğraşan yapımcılar var.
- E) Çarşıya gidersen köşedeki baharatçıdan kekik aliver.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bir yer ismi, insan topluluğunu karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Sınıfın temizliği bitince yeni sıralar da getireceğiz.
- B) Antalya'ya gittiğimde mutlaka Kaş'a da uğrarım.
- C) Birlikte Karadeniz'e bir gezi düzenleyebiliriz aslında.
- D) Köy, bu yeni duruma alışmakta zorlanıyor gibiydi.
- E) Çiftliğin bakımı yapılmazsa bu kış çok sıkıntı çekeriz.

3. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili isim hem iyelik hem hâl eki almıştır?

- A) Düşüncelerinizi bilmediğim için bu konuda yorum yapamıyorum.
- B) Yazının devamını okumak için sabırsızlıkla bekliyorum.
- C) Okuduğun kitaplarda nelerden söz ediliyor, merak ettim doğrusu!
- D) Çekmecede birkaç tane fotoğrafım olduğunu sanıyordum.
- E) Bu tarladaki taşları, ellerimizle ayıkladık.

4. Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik,
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik
Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle...

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Özel isme yer verilmiştir.
- B) Topluluk adı kullanılmıştır.
- C) Hâl eki almış sözcükler vardır.
- D) Çoğul isimlere yer verilmiştir.
- E) Yönelme hâl eki almış isimler vardır.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili isim, tamlayan görevinde kullanılmıştır?

- A) Okulun bahçesinde futbol maçı yapan öğrenciler tozu dumana katıyordu.
- B) Karlar her tarafı beyaz bir sessizliğe gömmüş, hayatı durma noktasına getirmişti.
- C) Şehir içi hatlarda çalışan otobüslerin yakıt tüketimini düşürmek için çare aranıyordu.
- D) Ekonomik sorunları nedeniyle öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştı.
- E) Ormandaki ağaçları kesenlere çok büyük para cezaları verilmelidir.

6. Eylüldeki yazın son birkaç serin günü,
Hatırlatır sonbaharın ufuktan görüldüğünü.
Yelkenleri paramparça bir gemi gibi,
İnsan sonbaharda düşünür nedense ölümü.

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hâl eki almış isimler vardır.
- B) Tür isimleri kullanılmıştır.
- C) Birden fazla yalın isim vardır.
- D) Özel isme yer verilmiştir.
- E) Soyut isim kullanılmıştır.

1. Video Konu Anlatım

NOKTALAMA İŞARETLERİ

1. NOKTA (.)

Yüklemi söylenmiş cümlelerin sonuna konur.

- Kadınlar taze söğütlerden yaptıkları sepetleri yakın köylerde satmakta güçlük çekmiyorlardı.

Bazı kısaltmaların sonuna konur.

- Dr. (doktor), Prof. (profesör), Cad.(cadde), s. (sayfa), sf. (sıfat), Alm. (Almanca) ...

Sayılarından sonra sıra bildirmek için konur.

- 2.(ikinci), 17. (on yedinci), IV. Mehmet, XIV. yüzyıl; 3. Cadde, 5. Sokak...

Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamların en sonuncusundan sonra kullanılır.

- 1, 2 ve 5. maddeler , X – XI. yüzyıllar arasında...

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

- 23.4.1920, 12. IV. 2024 ...

Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

- Ahmet 08.15'te okula gitti.
- Dersler 09.00'da başladı.

Genel Ağ adreslerinde kullanılır.

- <http://www.tdk.org.tr>

2. VIRGÜL (,)

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

- İnsan meyveden, sebzeden gerekli vitaminleri almalıdır.
- Kırık gönüller, ürkek bakışlar, hüzünlü bir hava vardı bu şehirde.

Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

- Ne söylesek hiç düşünmeden itiraz ediyor, her seferinde şevkimizi kırıyordu.

Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.

- Genç kız, hayallerini süsleyen Üniversiteyi kazanabilmek için azimle çalışıyordu.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.

- Bu konu, siz de çok iyi biliyorsunuz ki, bu şekilde bir çözüme kavuşturulamaz.
- Çantasından çıkardığı dosyayı, proje raporlarının bulunduğu dosyayı, görevliye uzattı.

Destek Noktası

Şart ekinden, metin içinde tek kullanılan zarf fiilden, "-ınca" anlamına gelen "mi" soru edatından sonra; bağlaçlardan önce ya da sonra, söz öbeklerini oluşturan sözcükler arasında virgül kullanılmaz.

- Aklınıza yatarsa bu dükkânı kiralayız.
- Buradan kaçıp nereye gideceksiniz?
- Maliyet düşündüğümüzden fazla çıktı mı zarar ederiz.
- Kitaplarıyla defterlerini daima yanında taşır.
- Pek çok insanın zorlandığı bu işi nasıl kolayca halletmiş?

Metnin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.

- Bahçeye gidip, oradaki işleri halledip dönmemiz yarım günümüzü alır.

Şiirde anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.

- Ben yaşamıyor gibi, yaşamıyor gibi yaşıyorum
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum

Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra kullanılır.

- Bir zamanlar buralarda yemyeşil bahçeler göz kamaştırıyordu, dedi.

Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.

- Gözlerini çevirip Cingöz Recai'ye,
- Şimdiye kadar kaç ev soydun, dedi.

Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur.

- Peki, ben de geliyorum
- Elbette, sizi de çağıracağız.

Yazışmalarda hitap bildiren sözcüklerden sonra kullanılır.

- Kıymetli Kardeşim, / Aziz Dostum, ...

Kendisinden sonra gelen sözcükle anlam ve yapı bakımından ilgili olmayan "şu, bu, o" sözcüklerinden sonra anlam karışıklığını engellemek için kullanılır.

- Bu, dünyanın çarpık düzenine karşı bir başkaldırıydı.
- O, arabanın en önemli parçasıymış.

Bibliyografik künyelerde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur.

- Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, Ankara, 1958.

3. NOKTALI VİRGÜL (;)

Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tûr veya takımları birbirinden ayırmak için konur.

- Annem meyvelerden elma, armut; sebzelerden pırasa, marul aldı.
- Sınavda fizik, kimya, biyoloji gibi sayısal; tarih, coğrafya, felsefe gibi sözel alanlardan soru geliyor.

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

- Kel ölür, sırma saçlı olur; kör ölür, badem gözlü olur.

Özneden sonra özneye benzer öğeler varsa ve özne, cümleinin diğer öğeleriyle karşılaşacak durumdaysa özneden sonra noktalı virgül konur.

- Ayşe; Ali ve Orhan'dan daha sık sinemaya gidiyormuş.
- Bursa; Ankara, İzmir ve İstanbul gibi büyük şehirlerimizdendir.

2. Video Konu Anlatım

4. İKİ NOKTA (:)

Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur.

- Türk edebiyatında önemli şairlerin bazılarını sıralayalım: Fuzuli, Necip Fazıl, Cemal Süreyya...

Kendisiyle ilgili açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur.

- Sanatta özgünlüğü yakalamak için yapılacak iş bellidir: Herkesin anlattığını farklı bir biçimde ortaya koymak.

Diyalogların bulunduğu edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.

- General onu elinden tuttu ve yabancı adama doğru döndü:
— Azizim kont, dedi, işte, demin bahsetmiş olduğunuz delikanlı. İyi subaylarımdan biridir.

Genel Ağ adreslerinde kullanılır.

- <http://www.tdk.org.tr>

5. ÜÇ NOKTA (...)

Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

- Ne tuhaf ki bütün kötülükler hemen fark ediliyor da iyilikler ...

Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur.

- Bu ... işle iki gündür uğraşıyoruz.
- D... Bey, gün geçtikçe Mahir Bey'i, seviyor, ona güveniyor, onun çabalarını çok insanca buluyordu.

Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.

- ... gözlerini Yüzbaşının gözlerinin içine dikti: "Kardeşim, Yüzbaşım, istikbalinizi düşünmek mecburiyetindesiniz.

Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur.

- Bu son akşam ... Artık yalnızsın.

Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.

- "Oh, ne güzel, mis gibi!.." demeden geçemezdi.

3. Video Konu Anlatım

6. SORU İŞARETİ (?)

Soru anlamı içeren sözcük ya da cümlelerden sonra konur.

- Siz bize ne zaman geleceksiniz?
- Ahmet bugün okula geldi mi?

Cevap beklemeyen sözde soru cümlelerinden sonra kullanılır.

- Ben sizin ne işler çevirdiğinizi bilmez miyim?

Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih ... durumlar için kullanılır.

- 1240 (?) yılında doğan Yunus Emre, tekke şiirinin en büyük sanatçısıdır.
- Adana'dan İstanbul'a uçakla iki saate (?) gitmiş.

7. ÜNLEM İŞARETİ (!)

Duyguları anlatan cümle veya ünlemlerden sonra konur.

- Tüh! Eve erken gitmeliyim.
- Of!, Vah vah!,

Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.

- Arkadaşlar! Öncelikli işimiz plan yapmaktır.
- Ey, bu toprak için toprağa düşmüş asker!

Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayrıç içinde ünlem işareti kullanılır.

- Çocuk zeki (!) olduğunu söylüyor.
- Çalışsaymış yüksek not almış (!) ancak çok fazla işi varmış (!)

8. KISA ÇİZGİ (-)

Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.

- Duvarlarının sivaları dökülmeye yüz tutmuş koca konağın bomboş odalara açılan kapıları pencerelerden nur hâlinde giren gece bu kapılardan bize kadar uzanıyordu.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır.

- Evimize gelen misafiri -halamın oğlunu- üç gün ağırladık.

Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.

- saz-lık, sil-gi, tut-ku, göz-lük ...

Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.

- sev-, bil-, kak-, tat-, yat-, başla-, susa-, yakala-...

"ile ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır.

- Adana-Mersin yolu, Türk-Rus ilişkileri, 08.30 - 11.30, Meksika-Brezilya karşılaşması...

Destek Noktası

Cümle içinde sayı isimlerinin yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.

Yirmi yirmi beş yıl geçti.

Sekiz on kişi daha gel-se salon dolar.

4. Video Konu Anlatım

9. UZUN ÇİZGİ (—)

Konuşma çizgisi de denen bu çizgi satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.

- Dizdarbaşı öfkelenerek sordu:
 - Çaldığın paraları nereye sakladın?
 - Ben para çalmadım.
 - İnkâr etme, işte kuzunun derisi dükkânından çıktı.

10. TIRNAK İŞARETİ (" ")

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

- Victor Hugo, "Okul açan hapisane kapatır." sözüyle önemli bir tespitte bulunmuştur.

Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.

- Kitapta "mutluluk" kavramına özellikle değinilmiş.
- Sait Faik, hikâyelerinde "balık"lara yer veriyor.

Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.

- Öğretmen bugün derste "Bize Göre" adlı eser üzerine durdu.
- "Puslu Kıtalar Atlası"nda maceradan maceraya koşan bir kurgu vardır.

11. YAY AYRAÇ ()

Cümlenin dışında olduğu hâlde cümlenin anlamını tamamlayan ek bilgiler yay ayraç içinde gösterilir. Yay ayraç içinde yargı bildiren anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur.

- Ankara'nın ilçelerini (Çoğunu avucumun için gibi bilirim.) tanıtan bir program hazırlıyoruz.

Özel veya cins isme ait ek, ayraçtan önce yazılır.

- Gölşehri'nin (1250? - 1325)...

Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.

- Şabyelski (başıyla Borkin'i gösterir):
 - İşte bu, beni Marfutka'yla evlendirmek istiyor.

Bir sözcüğün eş anlamlısını belirtmek için kullanılır.

- Öykü (hikâye) edebiyatın en eski türlerindendir.
- Sıfatlar (ön adlar) isimlerin biçimini, rengini bildirir.

12. EĞİK ÇİZGİ (/)

Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur.

- Gecenin ortasında ne işin var / Yıldızlara dokunma yanarsın / Bak birazdan ay da batacak/ Karanlık bulaşmasın ellerine

Destek Noktası

Yabancı sözcüklerin Türkçe okunuşları yay ayraç içinde gösterilebilir. Montaigne (Monteyn)

Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur.

► Fatih Sokak No: 59/1 Çubuk / Ankara

Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

► 1 / 12 / 2024, 10 / XI / 2025

13. KESME İŞARETİ (')

Özel adlara getirilen iyelik, hâl ve bildirme eklerini ayırmak için kullanılır.

► Esmâ Hanım'a, Fuzulî'nin Yakup Kadri'den, Kırâlık Konak'ta, Ömer Seyfettin'miş...

Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zamanekten önce kesme işareti kullanılır.

► Hisar'a, Boğaz'ı ...

Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır.

► Bu Kanun'un 15. maddesinin b bendi... Yukarıda adı geçen Yönetmelik'in 4'üncü maddesine göre... ..

Kişî adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur.

► Ali Bey'e, Fatma Hanım'dan, Mehmet Efendi'ye, Mithat Paşa'ya; Türk Tarih Kurumu Başkanı'na...

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur.

► Üniversite tercihleri 15 Temmuz'da bitiyor.

Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır.

► Ne'yleyim böyle baharı? / Döndü m'ola kuşlar yuvaya?

Destek Noktası

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.

Türkçe, Ankaralı, Türkler, İzmirli ...

Destek Noktası

İş yeri, oturma, kurum, kuruluş, kurul adlarına getirilen ekler kesmeyle ayrılmaz:

Türk Dil Kurumunun, Türk Tarih Kurumunda, Çubuk Eczanesine...

Ek getirildiğinde Avrupa Birliği kesme işareti ile kullanılır.

Avrupa Birliği'ne üye olmak ...

► Destek Sorusu 1

Müşteşarın, kendisini sevdiğini düşünüp sevindi() Yanlışlıkla işten el çektirilen bir memuru Cavit Bey()in bir sözü ile müşteşar hemen eski işine göndermişti() Ya böyle olmayıp da müşteşar dayatırsaydı() Bu zavallı adam sefil olurdu. Sonra onun han köşelerinde sürüneceğini() nasıl borçlanacağını, kılığının nasıl bozulacağını() tıraşının nasıl uzayacağını birer birer gözünün önüne getirdi. Acıdı() Ya müşteşar kabul etmese idi()" diye düşündü. O zaman sanki müşteşar dayatmış gibi kızdı. Kendi kendine sordu() () Ne yapardım() ()

Bu parçada yay ayraçla boş bırakılan yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

Konu Tekrar Testi

1. Kalıcılığı yakalamış eser() konu() dil ve anlatım() etkileyicilik yönünden özgün olmalıdır()

Bu parçada ayrıca gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (:) (,) (;) (.) B) (:) (,) (;) (.) C) (,) (,) (,) (.)
D) (:) (,) (,) (.) E) (,) (:) (,) (.)

2. Hepsinin gözleri güzeldir(.) Hepsinin canlıyken

pulları kadın elbiselerine(,) kadın kulaklarına(,) kadın gerdanlarına takılmağa değer(.) Nedir o

elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar(...) Mükün olsaydı da balolara canlı balık

sırtlarının yanardöner renkleriyle gidebilse-lerdi bayanlar; balıkçılar milyon, balıklar şan ü şeref kazanırdı.

Bu parçada numaralanmış noktalama işarelerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdakilerin hangisinde virgülün kullanımı yanlıştır?

- A) Uzun ağaçlar, yemyeşil otlar, renk renk çiçekler arasında dolaştık bir süre.
B) Bir ara bulunduğumuz yerden ayrılıp, aşağıdaki dereye indik.
C) Evet, o günkü yürüyüşümüz hem ruhumuzu hem bedenimizi dinlendirmişti.
D) Akşam olmak üzereyken yola çıkmış, geç saatte şehirdeki evlerimize varmıştık.
E) Huzur, huzur, daima huzur istiyoruz; doğa yürüyüşüne çıkmalıyız.

4. Aşağıdakilerin hangisinde iki nokta diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Artık şunu öğrendim: İyi arkadaşlardan başkasına güvenmemelisin.
B) En kuvvetli mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır.
C) Bu mevzuyu size şöyle anlatayım: Sakin olmazsak bunlar başımıza hep gelecektir.
D) Dilimizde organ adıyla oluşturulmuş pek çok deyim vardır: kulak kesilmek, gözden düşmek, burnunda tutmak...
E) Yeni harfler alındıktan sonra eski yazı ile bir tek sözcük bile yazmayan iki kişi görmüşümdür: Atatürk ve İnönü!

5. Gözleri sulh içinde yaşanan() mazlumların seslerinin işitilmediği bir dünyaya açılan kişi() herhalde lirik() pastoral() coşkun şiirler yazar()

Bu parçada ayrıca gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (,) (:) (,) (,) (.) B) (,) (:) (,) (,) (.)
C) (:) (,) (,) (,) (...) D) (:) (,) (,) (:) (...)
E) (:) (,) (,) (:) (.)

6. Bizzat hayat da bir eserdir(.) Ölüm gelip de

insan(,) gözlerini dünyaya kapadığı zaman (:) insanları yetiştirdim, şu iyilikleri ettim, şu kalpleri kazandım(...) diyebiliyorsa (,) en büyük

eseri olan hayatını gönül rahatlığıyla bitirmiş olur.

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangilerinde noktalama işareti yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdakilerden hangisinde noktalı virgöl yanlış kullanılmıştır?

- A) Ankara, Kırıkkale, Kırşehir; Antalya, Mersin, Adana bu yıl seminer kapsamında ziyaret edilecek.
- B) Üzüntüden, sıkıntıdan çalışmıyorum; çıkıp biraz açık havada dolaşsam rahatlarım.
- C) Sonunda kararımı vermiştim; kimseye haber vermeden oradan ayrıldım.
- D) Çok söyleme, arsız edersin; aç bırakma, hırsız edersin.
- E) Ahmet; Ayşe ve Buse gibi bu yılki sınavda dereceye girdi.

8. Kısa çizginin kullanımıyla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.
- B) Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.
- C) Eş görevli sözcük ve söz öbeklerini ayırmak için konur.
- D) Cümle içinde ara söz ve ara cümleleri ayırmak için konur.
- E) "Arasında, ve, ile, ...-den ...-e" anlamlarını vermek için kelime ve sayılar arasına konur.

9. Aşağıdakilerden hangisinde ayraç işareti yanlış kullanılmıştır?

- A) Sanatçı son eserinde fütürizm(gelecekçilik) üzerine pek çok söylev geliştirmiş.
- B) Jean Jack Rousseau (jenjak Ruso) okuma oranı bu aralar arttı.
- C) Macide (kapıyı açarak) masanın etrafında oturanlara:
- Benden istediğiniz bir şey var mı?
- D) Sentaks (söz dizimi) konusunda belirli dönemlerde anlayış farklılıkları gözlemlenir.
- E) Babam (otobüsün kapısını yavaşça kapattıktan sonra) ceketini koluna asıp yürürdü.

10. I. Bize pek çok eseri ödev veren öğretmenimiz bizimle çok ilgileniyor

- II. Ne söylersen söyle yalnız bize bağırıp bizi kırma
- III. Bunca savaştan arta kalan gözyaşı ve yıkım
- IV. Ne mutsuzluk bize yeter ne de hüzn
- V. Çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyordu da bu yanı hiç

Numaralanmış cümlelerin hangilerinin sonuna üç nokta konulmalıdır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) III ve V

Konu Tekrar Testi

11. Hastalığım ağır bir tifo imiş () irademi () benliğimi hararetim aldıktan sonra ne olduğunu bilmiyorum () Ne garip bir hastalıktı () içinde uzun bir yatak olan bir tayyarede müthiş bir süratle İstanbul()un üstünde uçuyordum. Kalbimi vücudumdan ayıran bu sürat içinde gözümü kapamaya çalışıyordum.

Bu parçada ayrıca boş bırakılan yerlere aşağıdaki işaretlerden hangisi getirilemez?

- A) Nokta B) İki nokta C) Virgül
D) Kesme işareti E) Noktalı virgül

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde parantezle boş bırakılan yere diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) Öyle zekiler vardır () konuştular mı ağızlarından bal akıyor sanırsın.
B) Evet () Türkçenin bir bilim dili olduğunu kabul etmemiz gerekiyor.
C) Bu karanlık () soğuk ve rutubetli odada geceyi geçirmek kolay olmayacak.
D) Bugünlerde görüşmek bir türlü nasip olmadı () dedi.
E) Öfkeden gözü hiçbir şeyi görmüyordu () bağışlamak, her yeri yıkıp dağıtmak istiyordu.

13. İki kez okumaya değmeyen bir kitap (I) bir kez okumaya da değmez. Dostoyevski'yi okumak beni daha büyük bir insan yaptı (II) Okuduğum romanın bana bunu hissettirmesini isterim (III) roman bana yeni bir bakış açısı (IV) bir yaşam biçimi kazandırmalı. Klasikleşmiş yapıtları okurken bunu hissederim (V) yıllar sonra bu kitabı tekrar okumak istiyorum diye düşünerek okurum.

Bu parçadaki numaralı yerlere getirilebilecek işaretlerden hangisi yanlış verilmiştir?

- A) I. virgül B) II. iki nokta
C) III. noktalı virgül D) IV. virgül
E) V. virgül

14. I. Tırnak içine alınmış aktarma cümlelerinden önce ve karşılıklı konuşmaların bulunduğu metinlerde konuşma çizgisinden önce kullanılır. (noktalı virgül)
II. Herhangi bir nedenle bitirilmemiş ya da eksik bırakılmış cümlelerin sonunda kullanılır. (Üç nokta)
III. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır. (eğik çizgi)
IV. Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır. (iki nokta)
V. Cümlelerin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır. (yay ayaç)

Yukarıda verilen açıklamalardaki yanlışın giderilebilmesi için araç içinde verilen işaretlerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) II ve IV C) I ve IV
D) II ve V E) I ve III

15. Bu ressamımız (I) sanat hayatında kendinden önceki tüm akımlardan (II) dönemlerden ustaca yararlanmıştır.

Bu cümledeki virgüllerin görevleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak açıklanmıştır?

- A) I. virgül eş görevli sözcükleri ayırmak için, II. virgül cümleleri ayırmak için kullanılmıştır.
B) Her iki virgül de özneyi belirtmek için kullanılmıştır.
C) I. virgül özneyi belirtmek için, II. virgül eş görevli sözcükleri ayırmak için kullanılmıştır.
D) I. virgül anlam bulanıklığını gidermek için, II. virgül özneyi belirtmek için kullanılmıştır.
E) Her iki virgül de eş görevli sözcükleri ayırmak için kullanılmıştır

1. Bir kış günüyümüŝ () karıncalar () ıslanan azıklarını çıkarmıŝlar, güneŝte kurutuyorlarmıŝ () Ağustos böceğinin biri pek acıkmıŝ; gelmiş () karıncalardan bir lokma yiyecek istemiŝ.

Bu parçada ayraçla boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama iŝaretlerinden hangileri getirilmelidir?

- A) (;) (,) (.) (,) B) (;) (,) (,) (;)
C) (.) (.) (.) (.) D) (,) (,) (...) (;)
E) (,) (,) (...) (,)

2. Babası neredeydi() ne yapardı() günlerini nerede() ne yaparak geçirirdi() Cevapsız kalan sorular()

Bu cümlede ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama iŝaretlerinden hangileri sırayla getirilmelidir?

- A) (?) (?) (?) (?) (...)
B) (,) (;) (,) (?) (...)
C) (,) (;) (;) (?) (.)
D) (,) (;) (;) (?) (...)
E) (?) (!) (,) (?) (.)

3. Altı ay diye gidip sekiz ay yaptığım askerlik() İki çocuğumu() biri altı aylık, diğeri dört yaŝındaydı() çok özlüyor() fırsat buldukça onları görmeye, onlarla biraz olsun hasret gidermeye Ankara'ya koŝuyordum.

Bu parça parantezlerle boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama iŝaretlerinden hangileri getirilmelidir?

- A) (...) (-) (-) (;) B) (,) (-) (-) (;)
C) (...) (") (") (,) D) (;) (,) (,) (;)
E) (!) (,) (,) (,)

4. Ağustos böceği; "Yazın yiyecek düşünmeye vaktim yoktu ki. Tatlı tatlı şarkılar söylüyordum." demiş. Karıncalar da ona: "Madem yazın ŝarkı söyledin, şimdi de oynarsın." demişler.

Bu parçadaki noktalama iŝaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) Tırnak işareti B) Virgül
C) İki nokta D) Noktalı virgül
E) Nokta

5. I. Cümlede vurgulanmak, dikkat çekilmek istenen ögeden sonra kullanılır.
II. Mektuplarda, söylevlerde ve diğeri türlerde hitap sözlerinden sonra kullanılır.
III. Tırnak içine alınmamıŝ aktarma cümlelerinden sonra kullanılır.
IV. Yüklemiden uzak kalmış özneyi vurgulamak için öznenin sonra kullanılır.
V. Kendisiyle ilgili örnek verilecek, açıklama yapılacak cümlelerin sonunda kullanılır.

Numaralanmış açıklamalardan hangisi virgülle ilgili değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdakilerin hangisinde virgül farklı bir amaçla kullanılmıştır?

- A) Sicil Müdürü Cavit Bey, yemekten sonra minderinin üstüne uzanmıŝtı.
B) Küçük, kaplamaları simsiyah kesilmiŝ bir ahŝap evde oturduğunu sanıyorum.
C) Çirkinleŝince yüzündeki o iyi, harikulade çizgiler ne olur?
D) Ben görmeden severim bahçeleri, insanları, evleri.
E) Arkadaŝım sakın, sessiz, iyi bir kızdır.

1. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız. (1x10= 10P)

1.	Heyecana yol açarak insanı etkileyen ve insanda güzel duygu, düşünce ve hayaller uyandıracak biçimde yazılı ya da sözlü olarak oluşturulan metinlere ----- denir.
2.	Edebiyatın malzemesi dildir, bu nedenle edebiyat güzel sanatların ----- grubunda yer alır.
3.	Bir ülke içinde aynı dilin farklı konuşma şekillerine ----- denir, yörelere göre söyleyiş farklılıkları vardır.
4.	Metinler anlatım türlerine, kullanılan dilin işlevine, yazılış amaçlarına, göre ----- olmak üzere iki ana başlıkta gruplandırılabilir.
5.	Resim, hat, heykel, mimari gibi sanatlar kullandıkları malzeme bakımından ----- sanatlar grubuna girmektedir.
6.	Türk edebiyatında "edebiyat" terimi ----- sonra kullanılmaya başlanmıştır.
7.	Tarık Buğra'nın Osmanlı Devleti'ni konu edindiği "Osmancık" adlı romanında edebiyat ile ----- ilişkisi söz konusudur.
8.	Gönderici ile alıcı arasında aktarılmakta olan duygu, düşünce ya da isteğe ----- denir.
9.	Anlatımda, gereksiz sözcüğün bulunmamasına ----- denir.
10.	Anlatımın veya düşüncelerin başka bir anlatıma veya düşünceye benzememesi, hiçbir yapıtı veya düşünceyi taklit etmemesine ----- denir.

2. Aşağıda verilen görselden hareketle iletişim öğelerini oluşturunuz. (1x6= 6P)

Gönderici:
 Alıcı:
 İleti:
 Dönüt:
 Kanal:
 Bağlam:

3. Aşağıda karışık verilen türleri metinlerin sınıflandırılma şemasına göre sınıflandırınız.(4P)

Masal	Gezi yazısı
Tiyatro	Makale
Günlük	Roman
Fıkra	Anı
Hikâye	Komedi
Eleştiri	Mektup
Fabl	Trajedi

Anlatmaya
Bağlı Metinler

Göstermeye
Bağlı Metinler

Kişisel Hayatı
Konu Alan
Öğretici
Metinler

Gazete ile
Gelişen
Öğretici
Metinler

4. Aşağıdaki metinde parantezle boş bırakılan yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz. (1x10=10P)

Bir kişi hangi toplumda yetişmişse o toplumun çocuğudur() edindiği bilgiler ne olursa olsun, düşüncesi o toplumun ürünüdür() Bizim söylediğimiz ise bir toplumdaki bireylerin birtakım bilgiler edinmesi değil() toplumun değişmesi() eski düşüncesinden sıyrılıp Batı dünyasının düşüncesine geçmesidir() Bizde yıllardan beri Fransızca, Almanca, İngilizce öğrenenler yetişti() içlerinde o dilleri iyi bilenler de oldu() Bunların toplumu hiç de etkilememiş olduklarını söyleyemeyiz ancak onların etkisi yüzyılda kaldı() derinlere işleyemedi() Yunanca ile Latince'nin etkisi bu dillerden daha ileri gitsin istiyoruz()

Çağımızda bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde iletişim olanakları çeşitlenmiş, buda iletişimi hiç olmadığı kadar kolaylaştırmıştır. Hayatımızın her aşamasında varolan iletişim, bilişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte küreselleşen Dünyanın en temel ögesi hâline gelmiştir. Teknoloji, ciltlerce ansiklopediye ancak sığa bilecek bilgi, resim ve grafikleri bir CD'ye ya da taşınabilir bir belleğe yüklemeye olanak sağlamaktadır. İletişim de seçeneklerin çoğalması, benzer anlamsal içerik taşıyan iletilerin farklı ve etkileyici şekillerde sunulmasını bir zorunluluğa dönüştürmüştür. Bu durumu şöyle açıklayacak olursak bundan elli yıl önce televizyon satan biriyle bunu günümüzde yapan birinin amaçları aynı olsada bu kişilerin iletişim etkinlikleri, iletileri ve bu iletilerin dile getiriliş biçimleri farklı olacaktır. Çağımızda ülkelerin ekonomik gelişmişlik ve refah düzeyleriyle bilim ve teknoloji düzeyleri arasında bire bir ilişki olduğu bir gerçektir.

5. a. Yukarıdaki parçada hangi anlatım biçimi ve düşüncüyü geliştirme yolu kullanılmıştır? (5+5= 10P)

b. II. Parçada yazımı yanlış olan sözcükleri bulup düzeltilmiş hâllerini aşağıya yazınız. (1x10= 10P)

Dükân küçük mü küçük, daracık, pis bir yer. Kütüklerden örülüş duvarlara arabacıların gömleği gibi soluk duvar kâğıtları yapıştırılmış. Camları rutubetten donuklaşmış, ışık sızdırmaz iki pencere arasında elinizi hızla vursanız parçalanacakmış gibi duran, gıcırtilı bir tahta kapı; kapının üstünde ise durduk yerde marazlı marazlı şingirdayan, titrek sesli, pastan yeşillenmiş bir çingirak göze çarpıyor. Duvardaki aynaya şöyle bir bakmaya görün, suratınız dört bir yana çarpılır, kendinizi tanıyamazsınız. Makar, bu aynanın karşısında saç, sakal tıraş etmektedir.

.....

Anton Çehov

Annemi geride bıraktığım istasyondan yolcu etmiştik. Annem sık sık içini çekerti. Hep ağladığı sanılabiliirdi. "Erkekler ağlamaz." demişti, babam. Ağlamamıştım. Annem istemiyordu. Zayıfmışım, yapamazmışım. Olsa olsa öğretmen olabilirmişim. Savaşa gidiyormuşçasına ürkek ama güçlü görünmek zorunda saymıştım kendimi. Onu yüreklen-dirmeye çalışmıştım.

6. Yukarıda verilen parça hangi tür hikâyeden alınmıştır? Nedenini belirterek açıklayınız. (10P)

7. Parçada kullanılan anlatım biçimini ve anlatım tekniğini belirleyiniz. (10P)

8. Parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri isim görevindedir? (2x5=10P)

9. a. Bir hikâyeden alınan bu parçada kullanılan anlatım teknikleri hangileridir? (5P)

- b. Parçada isim hâl eki almış 5 sözcük bulunuz. (5p)

10. Olay hikâyesinin özelliklerini belirterek temsilcilerinden ikisini yazınız. (10P)

Destek Noktası

Masallar oluşturuldukları bölgelere göre mesel, hekat, nağıl, ertegi, ertek gibi farklı isimler almıştır.

1. Video Konu Anlatım

MASAL

Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî türdür. Masalın genel özellikleri şunlardır:

- Masallar eski dönemlerde kuşaktan kuşağa "masal anası, masal ninesi" adı verilen kişilerce anlatılarak aktarılmıştır.
- Masal türü anonim olduğundan sonradan yazıya aktarılmış veya derlenmiştir.
- Masallarda yer ve zaman kavramları belirsizdir.
- Masallar genellikle "evvel zaman içinde, bir varmış bir yokmuş, günün birinde" gibi belirsiz zaman ifade eden sözlerle başlar. Olaylar "çok uzak bir ülkede, Kaf-dağı'nın ardında" gibi hayal ürünü yerlerde geçer.
- Kahramanlar olağanüstü özellikler taşır ve her zaman tek yönlüdür, tip özelliği gösterir. İyiler her zaman iyi, kötüler her zaman kötüdür.
- Masallarda bir öğüt ve ders verme amacı güdülür, masal sonunda iyiler mutlaka ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır.
- Masallarda genellikle "iyilik-kötülük, doğruluk-haksızlık, alçakgönüllülük-kibir, adalet-zulüm" gibi zıt durumların temsilcisi olan kişilerin mücadelelerinden veya insanların ulaşılması güç hayallerinden söz edilir.
- Masallar evrensel özellik taşıdığı için kesinlikle dinî ve millî motifler içermez.
- Anlatım kısa ve yoğundur, anlatımda genellikle geniş zaman veya öğrenilen geçmiş zaman kipi (-miş'li geçmiş) kullanılır.
- Dürüstlük, sabır, adalet, eşitlik, bağlılık gibi evrensel değerler masallar ile çocuklara aktarılmaya çalışılır.
- Masallarda neden sonuç ilişkisi yoktur. Olayların belirli bir sebebi yoktur. (Keloğlan padişah olabilir, zenginle fakir yer değiştirebilir, fakir bir kız prensle evlenebilir vb.)

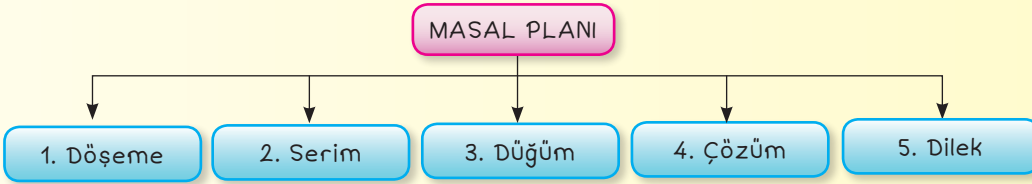

2. Video Konu Anlatım

MASALLARIN YAPISAL ÖZELLİKLERİ VE PLANI

- Masallar, genellikle nesir (düzyazı) şeklindedir ancak bazıları nazım-nesir karışık da oluşturulabilir.
 - Masalların başında, ortasında ve sonunda kalıplaşmış ifadeler, tekerlemeler kullanılır.
 - Türk halk masallarında fıkra, mani, ağıt gibi türlerden de yararlanılır.
 - Masallarda anlatım kısa ve yoğundur.
- Diğer düzyazı türlerinde olduğu gibi masallar da belli bir plana bağlı olarak oluşturulur. Masalın planını aşağıdaki şemada görmekteyiz.

I. Döşeme: Masalların giriş bölümüdür. Kalıplaşmış ifadelere ve tekerlemelere bu bölümde yer verilir. Aşağıdaki parça bir masalın döşeme bölümünden alınmıştır.

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Pireler berber iken, develer tellal iken, ben ananın beşiğini tıngır mıngır salları iken. Tıngır elek tıngır felek demişler, bu masalı şöyle anlatmışlar....

II. Serim: Masal kişilerinin tanıtıldığı bölümdür. Olaya giriş yapılır. Aşağıdaki cümleler serim bölümünden alınmıştır.

.... Memleketin birinde bir ihtiyar ana, ihtiyar ananın da bir kel oğlu varmış. İhtiyar anacığıyla küçük bir kulübede yaşarlarmış....

III. Düşüm: Masalda olayın ayrıntılarına girildiği bölümdür. Olaylar gelişir, çatışma ortaya konur. İyiler ve kötüler bu bölümde belirginleşir. Merak duygusu yoğunluk kazanır. Okur/ dinleyici merak duygusu içinde çözüme yönlendirilir. Aşağıdaki parça masalın düşüm bölümünden alınmıştır.

....
O gün hava pek sıcakmış. Sıcak bir yandan, ağır yük bir yandan, Keloğlan iyice bunalmış. Dibinden soğuk bir su kaynayan çınarın altından geçiyormuş. Suyun serinliği yüzüne vurmuş. Bir soluk almak için yükünü yere bırakmış, derin bir «Oooof!» çekmiş.

İşte tam o sırada, suyun kaydığı yerden bir kara adam çıkmış karşısına. Adamın bir dudağı yerde, bir dudağı gökteymiş. Ödün kopmuş Keloğlan'ın!

— «Benden ne istiyorsun?» diye bağırarak adama. Korkudan tır tır titriyormuş. Adam, tatlılıkla: «Beni sen çağırдың.» demiş.

Keloğlan: «Ben kimseyi çağırmadım, sırtım acıdı da bir «Oooof!» çektim.» deyince adam: «Benim adım Of'tur, çağırдың da geldim işte.» demiş, Keloğlan'a bir kutu uzatmış: «Al bu kutuyu, senin olsun. Sakın ona «Açıl, kutum!» demeyesin.» dedikten sonra gözden kaybolmuş.

....

Yukarıdaki parçada merak duygusu uyandırılarak olayın ayrıntılarına girilmeye başlanmıştır.

Öğretmenimin Notu

Destek Noktası

Türk edebiyatında Uygur Dönemi eseri olan "Kalyanamkara ve Papamkara" masal özelliği gösteren ilk eserlerdendir.

Destek Noktası

Masal sözcüğünü gerçek anlamına bağlı olarak kullanan ilk sanatçı Namık Kemal'dir.

IV. Çözüm: Düğüm bölümünde belirginleşen çatışma, bu bölümde iyilerin kazanması ve kötülerin cezalandırılmasıyla çözülür.

....

Orada kılıcı indirmiş. Mahmut'un yanına gitmiş. Şehre yaklaşınca padişaha, damadın yanında kardeşiyle geliyor, diye müjdeci gitmiş. Yemişler, içmişler. Mahmut: - Bu kardeşimin hâli nice olacak padişahım? diye sormuş. Ona da büyük vezirin kızını almışlar. Kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar. Yiyip, içip hoş muradına ermişler.

V. Dilek: Dinleyenler ve okuyanlar için masal sonunda "Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine", "Darısı yurdumuzun güzelleri başına.", "Onlar ermiş muradına, darısı cümlemize.." gibi iyi dilek bildiren kalıplaşmış sözlerin bulunduğu bölümdür.

3. Video Konu Anlatım

MASALLARIN TÜRK VE DÜNYA EDEBİYATINDA GELİŞİMİ

A) TÜRK EDEBİYATINDA MASAL

- Türk edebiyatında masallar sözlü gelenek içinde oluşmuş ve sözlü gelenek içinde yaşatılarak nesilden nesile aktarılmıştır.
- Türk masallarının derlenip yazıya geçirilmesi 19.yüzyılı bulur.
- Türk edebiyatında bilinen en eski masal "Billur Köşk" masallarındır.
- Türk masalları ilk defa Rus Türkolog Radloff tarafından 1866 ile 1907 yılları arasında Asya Türklerinden derlenmiş ve bu masallar on cilt olarak yayımlanmıştır.
- Türk masalları üzerine araştırma yapan bir başka isim Pertev Naili Boratav'dır.
- "Zaman Zaman İçinde" ve "Az Gittik Uz Gittik" adlı eserleriyle Türk masalları hakkında önemli bilgiler vermiştir.
- Eflatun Cem Güney Türk masalları üzerine araştırmalar ve derlemeler yapmıştır. "Açıl Sofram Açıl", "Gökten Üç Elma Düştü", "Evvel Zaman İçinde" gibi eserleri bulunmaktadır.
- Türk masalları üzerine araştırmalara katkı sağlayan bir başka isim Naki Tezel'dir. İki ciltlik "Türk Masalları" adlı çalışması vardır.
- Ziya Gökalp; "Kuğular", "Kolsuz Hanım", "Alageyik", "Küçük Hemşire" adlı masallarını "Altın Işık" adlı eserinde toplamış ve masal geleneğimize katkıda bulunmuştur.
- Türk edebiyatında en tanınmış masal ise "Keloğlan Masalları"dır.
- Türk masallarında 3, 7, 40 gibi sayıların mitolojiden gelen belirli bir kutsallığı vardır.

B) DÜNYA EDEBİYATINDA MASAL

- Dünya edebiyatında masalların ortaya çıkışı ile ilgili birçok görüş bulunmaktadır. Genel anlayışa göre masalların temelini Hint ve Yunan mitolojileri oluşturmuştur. Yunan edebiyatında "Ezop Masalları"; Hint edebiyatındaki "Pañcatantra" adlı eser ile Beydeba'nın yazdığı "Kelile ve Dimne", Doğu'daki ilk masal / fabl örnekleridir.
- Dünya edebiyatının en eski ve ünlü masallarından bir diğeri de Arap masalları arasında önemli bir yeri olan "Binbir Gece Masalları"dır. Bu masalların kahramanları Şehriyar adlı bir şehzade ile onun eşi Şehrazat'tır. Bu eser Batı dillerine de çevrilmiştir ve dünyada bir klasik hâline gelmiştir.
- Alman edebiyatında Grimm Kardeşler Alman masallarını derlemişler, "Çocuk ve Yuva Masalları" adıyla yayımlamışlardır. "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler", "Rapunzel", "Hansel ve Gretel", "Bremen Mızıkacıları", "Uyuyan Güzeli", "Fareli Köyün Kavalcisi", "Kurbağa Prenses", "Kırmızı Başlıklı Kız" bu masalların en tanınmışlarıdır.
- İran edebiyatında ise en tanınmış masallar "Binbir Gündüz Masalları" dır.
- Danimarkalı yazar Andersen 1835 yılında "Çocuk Masalları" adlı eserini yayımlamıştır. Andersen'in tanınmış masalları arasında "Kurşun Asker", "Kibritçi Kız", "Sinderella", "Karlar Kraliçesi" sayılabilir.
- Fransız edebiyatında "Perrault Masalları" dünya edebiyatının diğer önemli masallarından sayılmaktadır.

► Destek Sorusu 1

Aşağıdaki parçaların masalın hangi bölümlerine ait olduğunu belirleyiniz.

- I. Çok uzak bir ülkede bir padişah varmış. Bu padişah, her tarafı camdan bir cami yaptırmış. Bir cuma günü namazdan çıkarken eli yüzü pak, ak sakallı bir ihtiyar görmüş. İhtiyar padişaha demiş ki: "Padişahım, eğer Kafdağı'nın ardındaki "altın bülbulü getirir caminin bitişiğine koyarsan eserin tamamlanır." demiş ve gözden kaybolmuş.
- II. Bir varmış, bir yokmuş; evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellâl iken, horozlar berber iken; ben babamın beşiğini tıngır mingır sallarken.

► Çözüm 1

Konu Tekrar Testi

1. Aşağıdakilerden hangisi masal türünün özelliklerinden biri olamaz?

- A) Masallar genellikle döşeme denen kalıplaşmış tekerlemelerle başlar ve bu ifadeler masalın ortasında da sonunda da görülür.
- B) Masallarda, mekân belli değildir ve daha çok hayalî yerler (Uzak bir Ülke - Kafdağı vb.) vardır.
- C) Masallarda, zaman kavramı net bir zamanı kapsamaz ve zaman hızlı bir şekilde akar.
- D) Masallarda iyiler ile kötülerin mücadelesi vardır, iyiler her zaman kazanırken kötüler kaybeder.
- E) Masallarda ders vermek için yer yer millî motiflerden faydalanılır.

2. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal iken, pireler berber iken; ben dedemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Zamanın birinde cinleriyle bilinen dağda üç fare yaşamış.

...

Bir masaldan alınan bu parça dil ve anlatım özelliği bakımından masalın hangi bölümüne ait olabilir?

- A) Düşüm
- B) Çözüm
- C) Döşeme
- D) Serim
- E) Dilek

3. Masalların söyleyeni belli değildir. Masallar, halkın ortak edebî ürünleri arasında yer alır. Halk arasında dilden dile söylenerek gelecek kuşaklara aktarılan masallar, sonradan yazıya geçirilmiştir.

Bu parçada masalın hangi yönü üzerinde durulmaktadır?

- A) Öğreticilik
- B) Anonimlik
- C) Yalınlık
- D) Olağanüstülük
- E) Evrensellik

4. Alman edebiyatında Grimm Kardeşler olarak tanınan Jacob (Yakop) ve Wilhelm (Vilhelm) Grimm, halk arasında yaşayan masalları derleyerek "----" adıyla yayımlamışlardır. Bu masallar Grimm Masalları adıyla tanınmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse açıklama doğru olur?

- A) Çocuk ve Yuva Masalları
- B) Ezop Masalları
- C) Binbir Gece Masalları
- D) Binbir Gündüz Masalları
- E) Andersen Masalları

5. Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, olağanüstü kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan masallar belli bir plana göre oluşturulur. ----, --- Türk halk masal planında yer alan bölümlerdendir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Düşüm
- B) Çözüm
- C) Muhavere
- D) Serim
- E) Dilek

6. Masallarda,

- I. Olaylar ve kahramanlar hayal ürünüdür.
- II. Kişiler çok yönlüdür.
- III. Sözlü anlatım ürünleridir.
- IV. Amaç eğiticiliktir.
- V. Yer ve zaman belirsizdir.

Masalla ilgili bu açıklamadaki hatanın giderilmesi için numaralanmış maddelerden hangisi değiştirilmelidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

7. Türk halk edebiyatı içinde masalların önemli ve eğitici bir yönü vardır. Bu nedenle pek çok halkiyatçı Türk masalları üzerine çalışmalar ve derlemeler yapmıştır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu parçada sözü edilen araştırmacılar bir arada verilmiştir?

- A) Fuat Köprülü - Mehmet Kaplan - Ahmet Hamdi Tanpınar
- B) Sabahattin Eyyüboğlu - Nurullah Ataç - Suut Kemal Yetkin
- C) Pertev Naili Boratav - Nurullah Ataç - Ruşen Eşref Ünaydın
- D) Pertev Naili Boratav - Eflatun Cem Güney - Naki Tezel
- E) Eflatun Cem Güney - Ömer Seyfettin - Sait Faik Abasıyanık

8. I. Masallar, kalıplaşmış bir tekerleme ile başlar.
II. Masallarda genellikle gelecek ve geniş zaman kipi kullanılır.
III. Olaya dayalı, sanatsal, kurmaca metindir.
IV. Masallarda zaman ve mekân belli değildir.
V. Masallarda olağanüstü varlıklar (cin, peri, melek) bulunabilir.

Masalla ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; pireler berber, develer tellal iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken bir karı koca varmış. Bu karı kocanın bir kızı olmuş. Kız, el bebek gül bebek büyütülmüş ama hiç iş öğrenememiş. Bunun için adına Tembel Kız denmiş. Bu kız o kadar tembelmiş ki yerinden kalkmaya üşeniyormuş. Anası babası ona bir gelberi yaptırmış. Kız da oturduğu yerden işini gelberiyle yapıyormuş. Kızın evlilik çağı gelmiş. Anası babası kızı bir avcıyla evlendirmiş. Avcı ava gitmiş, bir ördek vurmuş. Eve gelmiş, ördeği temizlemiş, ateşe koymuş. Tekrar ava gitmek üzere hazırlanmış, karısına ateşe ördeği koydum, yanmasın bak demiş. Tembel Kız, olur demiş, demiş ama yerinden bile kalkmamış. Aradan uzunca bir zaman geçmiş...

Bir masaldan alınan yukarıdaki metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tekerleme ile başlayıp daha sonra olay bölümüne geçilmiştir.
- B) Sade, akıcı bir dil ve üslupla yazılmıştır.
- C) Millî ve dinî motiflerden faydalanılmıştır.
- D) Yer ve zaman unsurları belirli bir dönemi hatırlatmayacak biçimdedir.
- E) Anlatmaya bağlı edebî türlerdendir.

10. Masal sözcüğünün gerçek anlamına bağlı olarak kullanan ilk sanatçı ---- . Sanatçı; masalı eğitici, terbiye edici özellikte, bütünüyle hayalî olaylardan meydana gelen bir anlatım türü olarak tanımlamıştır.

Bu açıklamada boş bırakılan yere aşağıdaki sanatçılardan hangisi getirilmelidir?

- A) Namık Kemal'dir
- B) Şinasi'dir
- C) Recaizade Mahmut Ekrem'dir
- D) Ahmet Mithat Efendi'dir
- E) Muallim Naci'dir

Konu Tekrar Testi

11. Masal, olağanüstü olayların olağanüstü özelliklerle donatılmış kahramanlarla anlatıldığı belirli bir yer ve zamana bağlı olamayan anlatmaya bağlı düzyazı türüdür.

Yukarıda verilen tanım çerçevesinde aşağıdakilerden hangisi bir masaldan alınmış olamaz?

- A) Çınar ağacının dibine yatmış, tam uykuya dalacağı zaman bir gürültü kopmuş ama ses, gökleri yıkıyormuş. Kafasını kaldırıp bakmış ki ne görsün? Kocaman bir ejderha yılanı, çınar ağacına sarılmış yukarı doğru gidiyormuş.
- B) Baba bunları söyleyip kaybolup gitmiş. Çocuk elindeki çiçekleri kaldırıp atmış. Bunun içine bir sızı düşmüş. Devlin yanına varmış, başını yerden alıp dizine koymuş, biraz sonra dev de uyanmış.
- C) Kız çeşmeye suya gidince çeşmenin oradaki kurbağa, kıza:
- Ah kız sana yazık, vah kız sana yazık, dermiş.
Bir gün sormuş kurbağaya:
- Yazık ama benim neyime yazık, demiş. O da kıza:
- Kırk gün ölü başı bekleyeceksin, ona yazık, demiş.
- D) Hele bir tanesi vardı, bir tanesi. Çocukları bu işe seferber eden de oydu. Ökseleri cumartesi gecesinden hazırlayan da... Konstantin isminde bir herifti. Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı.
- E) Aslan, kaplan, Anka, yılan, kurt, kuş, arada gidiyorlarmış. Az gidip uz gidip epey bir müddet gittikten sonra bakmışlar ki bir dağın eteğinde bir şehir cayır cayır yanıyormuş.

12. Halkın yarattığı, hayale dayanan sözlü gelecekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri gibi varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan masallar oluşturuldukları bölgeye göre çeşitli isimler alır.

Aşağıdakilerden hangisi bu isimlerden biri değildir?

- A) Masal B) Hekafet C) Nağil
D) Erteği E) Mesnevi

13. I. -miş'li geçmiş zaman
II. Eğitici nitelik
III. Zıtlıklar
IV. Fasil
V. Anonimlik

Numaralanmış ifadelerden hangisi masalla ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Türk edebiyatında masalın önemli bir yeri vardır. Edebiyatımızda bilinen ilk masal ---- adlı masaldır. Türk masalları ilk kez ---- tarafından derlenmiştir. Türk masalları üzerine araştırma yapanlar arasında ---- gibi isimler vardır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Billur Köşk
B) Radloff
C) Şinasi
D) Eflatun Cem Güney
E) Naki Tezel

1. I. Kelile ve Dimne
II. Keloğlan
III. Binbir Gece
IV. Battal Gazi
V. Hansel ve Gratel
VI. Dede Korkut

Yukarıda verilen örneklerden hangileri Türk ve dünya masallarından değildir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) V ve VI E) IV ve VI

2. (I) Masalların, "evvel zaman içinde, kalbur saman içinde", "bir varmış bir yokmuş", "gökten üç elma düşmüş..." gibi tekerleme bölümleri vardır. (II) Cinler, periler, devler ya da olağanüstü özellikleri olan insanlar masalları başlıca kahramanlarıdır. (III) Masallarda genellikle iyilik-kötülük, adalet-haksızlık gibi karşıt durumların çatışması vardır, mutlaka iyiler galip gelir. (IV) Masallarda yer belli, zaman ise bir günle sınırlıdır. (V) Masallarda didaktik öğeler bulunur ancak okura ve dinleyiciye doğrudan ders verilmez.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinde masal türüyle ilgili bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (...) Prens, kurda kendisini uyardığı için teşekkür etmiş. Güçlkle tırmandığı o yüksek duvardan sarayın içine girebilmiş. Kafesin içindeki ateş kuşunu sanki eliyle koymuş gibi bulmuş. Çünkü kurt ona her şeyi apaçık anlatmış. (...)

Bu metin, aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Masal B) Hikâye
C) Destan D) Halk hikâyesi
E) Roman

4. Türk edebiyatında Uygur Dönemi eseri olan ---- masal özelliği gösteren ilk eserlerdendir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Dede Korkut
B) Kalyanankara ve Papamkara
C) Orhun Kitabeleri
D) Altun Yaruk
E) Irk Bitig

5. Aşağıdaki metinlerden hangisi bir masaldan alınmış olabilir?

- A) Hafız Nuri Efendi kapının arkasından şemsiyesini aldı, yavaşça sokağa çıktı. Neden? Bir işi mi var? Birini mi görecekti? Hiçbir işi yok. Hiç çıkmaya da olabilirdi. Ancak çıkmış bulundu.
- B) Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin. Biraz köreltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca yeniden denedim.
- C) Uzun zaman önce şirin mi şirin bir köyde yoksul bir köylü çiftçi ve karısı mutlu mesut yaşarlarmış. Bu çiftçi kazları çok sevmiş, her gün kazları beslemiş ama bir kazı varmış ki çok özemiş. Özelliği ise altın yumurtluyor olmasıymış...
- D) Minyatür kanatlı kelebekleri dünya göç şampiyonları arasında görünce şaşırıyoruz. Kuzey Amerika kral kelebeği göç sırasında Kuzey ve Orta Amerika boyunca 4000 kilometrelik bir mesafeyi katediyor.
- E) Tarla baştan başa insan ve tınazlarla örtülüydü. Sık yüksek boylu çavdar tarlasının biçilmiş bölümlerinde orakçı kadının sırtı, demet yaparken parmakları arasında sallanan başaklar, çocuğunun gölgedeki beşiğine eğilen kadın ve peygamber çiçekleriyle örtülü tarlada toplanmış ekin demetleri görünüyordu.

1. Video Konu Anlatımı

GÜNLÜK

- Kişilerin bir gün içinde yaşadıklarını, olaylarla ilgili duygu, düşünce ve izlenimlerini, hayallerini tarih belirtmek günü gününe kaleme aldıkları yazı türüdür.
- Günlükler kişisel hayatı konu alan öğretici metinlerdendir.
- Yazarın duygu ve düşüncelerini (iç dünyasını), yaşadıklarını, şahit olduğu olayları yansıttığı için günlüklerde öznel ve içten bir anlatım vardır.
- Alanında başarılı ve tanınmış kişilerin günlükleri tarihî ve toplumsal olayların gün ışığına çıkmasında etkili rol oynar.
- Günlükler birinci kişi ağızından yazılır. Günlükte konuşma diline yakın, anlaşılır ve yalın bir dil kullanılır, kısa ve özlü ifadelerle yer verilir.
- Günlük türünün divan edebiyatındaki karşılığı ruznamedir.
- Osmanlı Devleti'nde padişahların günlük hayatlarının kaydedildiği ruzname adı verilen metinleri, günlük türünde örnekler olarak kabul edebiliriz. Vakayiname, seyahatname, sefaretname gibi eserlerde de günlük türüne özgü özelliklere rastlanmaktadır.
- Türk edebiyatında Batılı anlamda günlük türünün ilk örnekleri Tanzimat'la birlikte görülmeye başlanmıştır.
- Direktör Ali Bey'in "Seyahat jurnali" adlı eseri edebiyatımızda günlük türünün ilk örneğidir. Bu eseri şair Nigâr Hanım'ın "Hayatımın Hikâyesi" adlı eseri takip etmiştir.
- Cumhuriyet Dönemi'nde Salâh Birsell, Cemil Meriç, Oğuz Atay, Nurullah Ataç, Tomris Uyar, Cemal Süreya, Falih Rıfkı Atay, Cahit Zarifoğlu, Oktay Akbal günlük türünde eser veren yazarlardır.
- Günlüklerin çoğu yayımlanmaz ancak yayımlamak için günlük yazan sanatçılar olduğu gibi yazarın ölümünden sonra yakınlarınca yayımlanan günlükler de vardır.
- Batı edebiyatında Stendhal, Gogol, Virginia Woolf, Andre Gide, Goethe, Franz Kafka gibi ünlü yazarların günlükleri meşhurdur.

Aşağıda Salah Birsell'in "Hacivat Günlüğü" adlı eserinden bir bölüm görmekteyiz.

20 Ocak

Şimdi otuza ya da kırka yaklaşmış irili ufaklı sanatçıları, şu bizim kuşağı aklımdan geçirdim de içim burkuldu. Düzme olan ile olmayanı aynı havanda döven edebiyat simsarlarından bu kuşağı hor görmelerinden başkası beklenemez ama insan ne de olsa bunca emeğin, bunca uğraşın bir karşılığı olmasını istiyor. Bizim kuşak: salonlarda, topluluklarda aşağılanan o; gazetelerde, dergilerde alay konusu edilen o; söylevlerde, edebiyat kitaplarında kale alınmayan o! O! O! O! Oktay Akbal adımızı da koymuş: Öksüz Kuşak! Şimdilerde oyununu da yazıyor. Bence bu kuşağın yalnız oyunu değil; şiiri, romanı da yazılmalı. Heykeli de dikilmeli. Doğrusu, bunca aşağılamaya karşı koyan ve sanat alanında salt kendi gücü, kendi ağırbaşlılığıyla bir şeyler yapmaya savaşan bir avuç sanatçıya –ama iyi ama kötü sanatçıya– en çok bu yaraşır.

22 Ocak

Bizim kuşağın değişlerinde görülen bir kendini beğenmişlik, bir yukardan bakış da hep bu tepizlenmenin bir tepkisi olarak ortaya çıkıyor. Bu davranışı yeni kuşağın hemen hemen her yazısında -benimkileri de unutmayın- bulabilirsiniz.

27 Ocak

Bugün Suut Kemal Yetkin'in Gide'den, Gide'in Pretextes, Nouveaux Pretextes ve Incidences kitaplarından pek ustaca derlediği ve çevirdiği "Seçme Yazılar"ını yeniden okudum. Bu kitap benim her zaman hatırlayacağım bir eserdir, buna inanım var. Ben bu yazıların evvelce Fransızcasını da okumuştum. Nedir, Türkçesi beni daha da duygulandırdı. Öyle, iyi çeviriler asıllarından çok sarıyor beni. Ataç'ın "Tehlikeli Alâkalar"ı için de aynı şeyi söylemek isterim. Ama Ataç'ın hangi çevirisi böyle değil ki?

2. Video Konu Anlatımı

BLOG

- Kişisel web sayfası olarak da tanımlanan bloglar, insanların birbiriyle paylaşmak istediği yazı, yorum, video vb. içeriklerin bulunduğu web tabanlı yayındır.
- Blog türü, bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere bağlı olan toplumsal ihtiyaçların ve etkileşimlerin sonucu ortaya çıkan ve gittikçe yaygınlaşan bir türdür.
- Kişisel bloglar günlük amaçlı kullanılır, dolayısıyla bloglar günlüklerin internet ortamına taşınmış hâlidir, denebilir.
- Bloglar eğitim, siyaset, ekonomi, kültür, sanat vb. alanlarda yaygın bir şekilde kullanılır.
- Sağladığı kolaylıklar ve verdiği faydalı bilgiler sayesinde diğer web uygulamalarından daha çok tercih edilmektedir.
- Blog yazarları, kişisel duygu ve düşüncelerini, ilginç buldukları olayları veya kendi başlarından geçenleri diğer insanlarla paylaşmak amacıyla bloglarına yazarlar.
- Blogda yayımlanan yazının sonunda, yazının gönderilme zamanı bulunur. Yayıncının isteğine bağlı olarak bu yazılar hakkında okurlar yorum yapabilir. Yorumlar, yazar ile okuyucu arasında bağ kurulmasına yardımcı olur.

Aşağıda Deniz Pehlivan adlı blogere ait blogdan bölümler görmekteyiz.

← → ↻ birhayalinpesinde.com

Kışın Gezilecek Yerler : Türkiye'de En Güzel 10 Kış Şehri

HANGİ MEVSİM

Yazın Gezilecek en güzel yerleri

En İyi 10 Uçak ve Tren Bileti Arama Motoru

NASIL GEZİLİR

Fethiye'deki En İyi 20 Fethiye Restoranları : Nerede Ne Yenir ?

16 YORUM

Kışın Gezilecek Yerler : Türkiye'de En Güzel 10 Kış Şehri

18 YORUM

→ ↻ birhayalinpesinde.com/avrupa/ingiltere

İngiltere

İngiltere Vizesi Nasıl Alınır : 2021 Güncel Bilgiler

224 YORUM

İngiltere, daha doğrusu Birleşik Krallık, Schengen bölgesine dahil değil; yani Avrupa'da olmasına rağmen Schengen vizesi ile seyahat edemediğimiz ülkelerden biri. Bu nedenle Birleşik Krallık ülkeleri olan İngiltere, Galler, İskoçya ...

Gezmekle Bitmeyen Şehir Londra: Londra Gezi Rehberi

8 YORUM

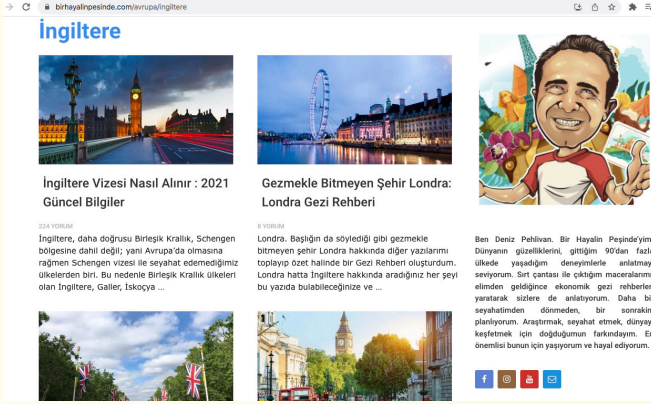
Londra. Başlığın da söylediği gibi gezmekle bitmeyen şehir Londra hakkında diğer yazılarımı toplayıp özet halinde bir Gezi Rehberi oluşturdum. Londra hatta İngiltere hakkında aradığınız her şeyi bu yazıda bulabileceğinize ve ...

Ben Deniz Pehlivan. Bir Hayalin Peşindeyim. Dünyanın güzelliklerini, gittiğim 90'dan fazla ülkede yaşadığım deneyimlerle anlatmayı seviyorum. Sırt çantası ile çıktığım maceralarımı, elimden geldiğince ekonomik gezi rehberleri yaparak sizlere de anlatıyorum. Daha bir seyahatimden dönmeden, bir sonrakini planlıyorum. Araştırmak, seyahat etmek, dünyayı keşfetmek için doğduğumun farkındayım. En önemlisi bunun için yaşıyorum ve hayal ediyorum.

f i y e

Londra Gezilecek Yerler : 40 ENFES YER

23 Haziran 2019 24 yorum

Londra'da ulaşım, konaklama, yeme-içme ve Londra gece hayatı konularını hallettikten, sonra geldik Londra da gezilecek yerler mevzusuna. Avrupa'da gez gez bitmeyen şehirlerin başında gelen Londra'nın gezi rehberini gerçekten çok özenerek ve keyif alarak yazdım. Eğer siz de bir İngiltere Londra gezisi planlıyorsanız ya da sırf meraktan yazımı oku-

yorsanız çayınızı, kahvenizi hazırlayın. Karşınızda, sizi turist tuzaklarına düşürmeyecek bir Londra gezilecek yerler yazısı sizleri bekliyor ! Turist tuzakları demişken : Tabii ki Big Ben'i, Buckingham Sarayı'nı görmeyin demiyorum. Ama Londra'da gezilecek yerler o kadar çok ki Buckingham Sarayı'nın önünde vakit kaybetmeyin diyorum. (Kraliyet ailesine özel ilginiz varsa o başka.)

► Destek Sorusu 1

- I. Blog yazarları araştırma, inceleme ve gözlemlerini nesnel bir tarzda ortaya koyarlar.
- II. Roman, hikâye gibi edebî türlerde günlük türünden faydalanılabilir.
- III. Edebiyatımızda Tanzimat Dönemi'ne kadar günlük türü kullanılmamıştır.
- IV. Bloglar eğitim, ekonomi, kültür, sanat vb. pek çok alanda kullanılmaktadır.
- V. Blog mektup türünün web tabanlı, dijital bir formatı olarak da tanımlanabilir.
- VI. Günlük, kişisel hayatı konu alan öğretici metin türüdür.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde doğru, hangilerinde yanlış bilgi verilmiştir?

► Çözüm 1

► Destek Sorusu 2

4 Ağustos 2016

59 Yorum

Mükemmel Karpuzu Seçmek

Toplum olarak karpuzla duygusal bir bağımız olduğunu düşünüyorum. Yaz gelince hepimizin kafasında bir karpuz – peynir kombinasyonu oluşur. Ayrıca iyi karpuz seçebilmek de övünülecek bir şeydir bu topraklarda. "Çekil bakayım şöyle yeğenim, sen anlamazsın" diyen dayı her ne kadar karpuzdan gelen ses dışında herhangi bir veriyi kullanmıyor olsa da büyük saygı görür...

Yukarıdaki parça hangi türden alınmıştır, neden?

► Çözüm 2

Konu Tekrar Testi

1. 26 Aralık 1975

Öykü kitabım çıkmış. Çağaloğlu'na inip alacağım birkaç tane. Hava yağmurlu, pis. Köprü'nün tam ortasında kayken yaygın, büyük bir kızılık aldı gözümü. Şoför de şaşırıldı. Birilerine sorduk, Gürün Han'da yangın çıkmış. Öteki hanlara da sıçramış. Halk öyle alışık ki böyle olaylara, kılı bile kıpırdamıyor. Sıkışan trafiği yarıp güvercinlere yem atanlar var, kimse başını çevirip yangına bakmıyor. Oysa gök ürkütücü, kara dumanlarla kaplı.

Bu parça aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Günlük B) Deneme C) Mektup
D) Anı E) Blog

2. İnternette yaşanan anı ve radikal değişimlerin, edebiyata dair fikirlerimizi etkilediği konusunda birçok insan hemfikirdir. Bilhassa, gün geçtikçe yaygınlaşan blogların yeni bir varlık alanı kazanması ve edebî değeri olup olmadığı tartışılır. Yazın dünyasının önde gelen isimlerinden bir kısmı blogların edebiyatın estetik değerini yok ettiğini savunurken bir kısmı ise kendilerini edebiyat dünyasında var edememiş yazarların ortaya çıkmasına vesile olduğunu ve edebiyatın imkânlarını genişlettiğini savunur.

Bu parçadan hareketle edebiyat ve bloglarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Teknolojik değişimler yazın dünyasını etkiler.
B) İnternet ortamında oluşturulan kişisel sayfaların edebî değeri olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.
C) Blogların yazın dünyasında kendini göstermek isteyenler için bir fırsat olduğu bazı kesimler tarafından savunulmuştur.
D) Edebiyat dünyası alanının bloglar sayesinde genişleyebileceği ileri sürülmüştür.
E) Blogların yazın dünyasına olumsuz etkisi konusunda herkes hemfikirdir.

3. Türk edebiyatı tarihi düşünüldüğünde, divan edebiyatında tutulan "ruzname" isimli savaş notları ile Evliya Çelebi'nin "Seyahatnâme"si tam bir günlük niteliği taşımasa da içerdikleri bazı bölümlerle bu yazın türüne benzemekte ve tarihimizdeki ilk günlük örneklerini oluşturmaktadır. Asıl olarak günlüklerin, Batı edebiyatındaki biçim ve içeriğiyle Türk edebiyatında yer alması Tanzimat Dönemi'ne denk gelmiştir. Direktör Ali Bey'in "Seyahat journali" adlı gezi kitabı Batı'daki anlamıyla Türk edebiyatında görülen ilk gündüktür. Gündüklere, 1950 yılında Nurullah Ataç'ın bir gazetede günlük yazıları yazmasından ve bu yazıların yoğun ilgi çekmesinden sonra önem kazanmaya başlamıştır. Nurullah Ataç bu yazılarına başlık olarak "Gündük" yerine "Günce" sözünü kullanarak bu sözü yazın hayatımıza kazandırmıştır.

Bu parçadan günlük türüyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Evliya Çelebi'nin "Seyahatnâme" adlı eserinin günlük türüne benzediği
B) Divan edebiyatında günlük türünün işlevini ruznamelerin gördüğü
C) Gezi türündeki bazı eserlerin günlük özelliği taşıdığı
D) Nurullah Ataç'ın edebiyatımıza yeni kavramlar kazandırdığı
E) Günlük türünün günümüzde işlevini yitirdiği

4. ---- teknik bilgi gerektirmeden, istedikleri bir konuyu, düşünceyi, olayı, kendi istedikleri şekilde yazan insanların oluşturdukları, günlüğe benzeyen web siteleridir.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

- A) Blog B) İnternet
C) Software D) e- posta
E) Vlog

5. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi günlük türünün özelliklerinden biri değildir?

- A) Birinci kişi ağızından yazılmış kısa ve öz lü yazılardır.
- B) İnanıdırıcı, içten ve samimi bir dille kaleme alınır.
- C) Konuşma diline yakın bir dil kullanılır.
- D) Günlük, anlatım açısından kurgusal niteliklere sahip bir türdür.
- E) Yazarın kişiliğini, görüşlerini ve ruhsal yapısını yansıtır.

6. Sabahleyin vuruldum gazeteyi görünce: Sait Faik ölmüş... Yıllardır tanırdım onu. Ben İstanbul Lisesinde öğretmenlik ederken o da öğrenciymiş, bulunmuş benim dersimde. Ama ben hatırlamıyorum, onu bir arkadaş diye tanırdım, çok severdim. İstanbul'a her gidişimde bir gün olsun arardım onu Burgaz'da. Bulamazsam bir daha giderdim, onu görmek, onunla konuşmak bir ihtiyaçtı benim için. Ne konuşurduk? Şundan bundan. Öyle edebiyat, sanat tartışmalarına girdiğimiz pek olmazdı.

Bu parça aşağıdaki edebî türlerden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Anı
- B) Günlük
- C) Deneme
- D) Gezi
- E) Makale

7. Blogla ilgili aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) Bloglar düşüncelerimizi hızlıca gönderebileceğimiz, insanlarla etkileşime geçebileceğimiz, kullanımı kolay web sitesidir.
- B) Bloglar aracılığıyla, yazıların daha fazla kişiye hitap etmesi sağlanır ve böylelikle herkesin o bilgiden yararlanması amaçlanır.
- C) Bloglar kişiyi gerçek dünyadan uzaklaştırıp onun kişisel düşünceleri geliştirme becerisini ortadan kaldırır.
- D) "Blog" terimi "Weblog" sözünden kısaltılmıştır, Türkçe karşılığı olarak "web günlüğü" kullanılabilir.
- E) Sürekli bilgi paylaşımının yapabildiği bloglar sayesinde öğrencilerin derse aktif katılımları sağlanır.

8. Günlüklerin, Batı edebiyatındaki biçim ve içeriğiyle Türk edebiyatında yer alması Tanzimat Dönemi'ne denk gelmiştir. Direktör Ali Bey'in " ---" (1897) adlı gezi kitabı Batıdaki anlamıyla Türk edebiyatında görülen ilk günlüktür. Bunu şair Nigâr Hanım'ın "Hayatımın Hikâyesi" adlı eseri izler.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

- A) Avrupa'da Bir Cevelan
- B) Seyahat journali
- C) Nezleli Karga
- D) Şapkam Dolu Çiçekle
- E) Günce

Konu Tekrar Testi

9.

Cuma, 9 Ocak

Bugün hava yağmurlu ve puslu... Saat 2'ye 5 var... Bu ana kadar defterimi açamadım. Hâlîm bir tuhaf... Bugün anladım ki beni delikten çağırdıkları, meydancı gelip "Bir isteğin var mı?" diye sorduğu, berberin tıraşa geldiği, hasılı insanlarla temas ettiğim an, üstüme acayip bir uyuşukluk, sinsî bir donukluk, anlatılmaz bir garipseme hissi çöküyor. Hayret! Bir aylık yalnızlığın tesirine bakın! Hayırdır inşallah, nereye gidiyorum?

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kendi kendine konuşma havası vardır.
- B) Dışa dönük günlük örneğidir.
- C) Samimi bir anlatımı vardır.
- D) Dış ortam hakkında bilgi verilmemiştir.
- E) Anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

10. Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) Günlük; yaşanan olayların, izlenimlerin günü gününe yazılması ile oluşur.
- B) Divan edebiyatında günlüklere münşeat adı verilmiştir.
- C) Günlüklerde samimi, sıcak bir dil kullanılır.
- D) İçe dönük günlüklerde öznellik çok belirgindir.
- E) Günlüklerin tarihî ve toplumsal olayları aydınlatıcı özelliği vardır.

11.

30.01.1956

Az konuşur olmayı, suskun olmayı erdem saymıyorum artık. Kendini kaçırmak, kendini gizlemek gibi geliyor bana.

27.02.1956

İzinliyim. Boşum. İlgisiz dolaşıyorum sokaklarda. Bu boşluk, bu kayıtsızlık ürküntü veriyor bana. Doğaya uygun, yapmacıksız bir yaşamı özleyorum. Kurtuluşumuz şîirden falan gelmeyecek, yaşamamızdan gelecek gelecektir.

01.03.1956

Nigar Hanım'ın şîirlerini okudum. Elbette ilkel şîirler birçoğu. Ama birden düşünüyorum. "Gücenme, aslı harabim senin firakında" dizesi, bir bakıma, bir şîir geleneğinin yenilenmesi döneminde, yeni bir duygu, yeni bir söyleyiş sayılamaz mı? Geçmiş ozanları, duygularının, söyleyişlerinin cılızlığı yüzünden küçümsemek doğru mu? Duygular yeni; biçimler, duyarlanma yeni. Bugün bu şîirleri, dolayısıyla bu duyguları, ancak eski şîirler öyle yazıldığı için daha iyi anlıyoruz.

Turgut Uyar'ın bir eserinden alınan bu parçalar için aşağıdakilerden hangisi söylene-

- A) Günü değerlendiren yazıdır.
- B) Edebî değerlendirmelere yer verilmiştir.
- C) Yazarın iç dünyasına dair ipuçları içermektedir.
- D) Yazarın insan davranışları üzerine yorumlarına yer verilmiştir.
- E) Öyküleyici ve betimleyici anlatımdan faydalanılmıştır.

1. Türk edebiyatında günlük türünün ilk örnekleri -----dir. Ayrıca -----, -----, ----- gibi eserlerde günlük türüne özgü özelliklere rastlanmaktadır.

Bu cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) ruzname B) vakayiname
C) pendname D) seyahatname
E) sefaretname

2.

I. Grup	II. Grup
I. Ece Ayhan	Başbozuk Günceler
II. Salah Bırsel	Aynalar Günlüğü
III. Direktör Ali Bey	Günce
IV. Falih Rıfki Atay	Yolculuk Defteri
V. Nurullah Ataç	Seyahat jurnali

Yukarıdaki sanatçı-eser eşleştirmesinin doğru olması için I. gruptaki sanatçılardan hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve V
D) IV ve V E) I ve V

3. Günlüklerin, Batı edebiyatındaki biçim ve içeriğiyle Türk edebiyatında yer alması ---- Dönemi'ne denk gelmiştir.

Bu cümledeki boşluğa verilen bilgi doğrultusunda aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümle doğru tamamlanmış olur?

- A) Servetifünun Edebiyatı
B) Tanzimat Edebiyatı
C) Millî Edebiyat
D) Cumhuriyet Edebiyatı
E) Divan Edebiyatı

4. Bugün yeni bir kitabım çıktı: Karalama Defteri. Bugün şöyle bir karıştırıyım, birkaç yerini okuyayım dedim. Boğuluyordum. Boyuna yanlışlar var içinde. Bütün k'ler ayrı yazılmış, seninki, benimki de.. Okurlarımdan dilerim, o kitabı okurlarsa o yanlışları da bana yüklemesinler. Yalnız o kitabımda mı o biçim yanlışlar? Ötekilerde de bulunur. Ne yapayım? Bizde dizmenler de düzeltmenler de dikkat etmiyorlar. Bakın bütün kitaplara bütün gazetelere, hepsinde "artırmak" yerine "arttırmak" diiyorlar. Oysaki o iki söz arasındaki ayırımı bilmeyen Türkçeyi bilmiyor demektir. Bir kişinin imlası az çok düşünüşünü de gösterir, biz yazılarımızda bunu gösteremiyoruz.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir günlükten alınmıştır.
B) Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
C) Yazar kişisel görüşlerini belirtmiştir.
D) Çıkarım yapılmıştır.
E) Yazar dönemin sanat anlayışını eleştirmektedir.

5. YEMEK

03 Temmuz 2015

Favorilerime Ekle

Hayata dair tüm iyi dileklerimizi, tüm güzel sebeplerimizi, mutlu olduğumuz her anı, akan derenin içine soğuk dursun diye koyduğumuz o beş kiloluk karpuzla atfedebiliriz. Saf yaşamalıdır çünkü o an. Öyle bir hatırayı yaşayıp da kötü anımsayan yoktur, olamaz. İşte biz o derenin içindeki karpuzu çıkardık. Ona yeni hikâyeler yazdık. Hikâyenin sonunda hepsi karpuzlu mu karpuzlu nefis birer tarif oldular. Yaz mevsiminin var olma nedeni oldular.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kişisel duygu ve düşünceler belirtilmiştir.
B) Bir blogdan alınmıştır.
C) Samimi ve sıcak bir anlatım hâkimdir.
D) Gazete çevresinde gelişen öğretici metin örneğidir.
E) İnternet temelli bir yazı çeşididir.